

શ્રી કૃષ્ણચંદ્રાય નમઃ

શ્રી સંગીત ગીતામૃત

અધ્યાય ખં મે. ૧

વંસીધરમ્ સુન્દીર મંદહાસ્યમ્ ।
વર્હાવતમ્ સંવલબાલયુક્તમ્ ॥

શુભાવનસ્યમ્ નવનીરદામમ્ ।
નમામિકૃષ્ણમ્ શુદુર્વશનાથમ્ ॥

પ્રકાશક : પ્રેમીઆત્મા

સકરાદાસ પોચાલાલ વાસણવાળા

કે. આસ્ટોલીયા રોડ, કાપડ બજાર-અમદાવાદ.

શ્રી જ્ઞાનમંદિર પ્રી. પ્રેસર્સ શંકરરાય અમૃતરાયે હાથે, રાયપુર-અમદાવાદ.

શ્રી કૃષ્ણ ગોપાલ કુંજબીહારી, હે ગોકુળનાથ હે ગીરધારી.

(મથુરામાં ખેલ ખેલી આવ્યા—એ રાગ)

કૃષ્ણ કૃષ્ણ ખેલજો પ્યારે, કલીમાં મહીમા છે મોટો;

રામ રામ ખેલજો પ્યારે, કલીમાં મહીમા છે મોટો.

વેદ પુરાણ ગ્રંથ સખ ગાવે, નિતનિત સંત પોકારે. કલીમાં
નામ સ્મરણથી સહુ પાપ નાસે, જન્મ મરણ ટળી જાયે. કલીમાં
હરે રામ હરે રામ, કૃષ્ણ કૃષ્ણ ખેલજો, તાળી યજ્ઞવળે હાથે. કલીમાં
ધ્રુવ, અમરીષ ને પ્રહલાદ જેવા, રામકૃષ્ણ ગોવીંદ ઉચ્ચારે. કલીમાં
શીવ સનકાદીક નારદ સારદ, હરિ હરિ ખેલે વારે વારે. કલીમાં
આનંદકન્દ, અવિનાશી સમરતાં, પહોંચીસ મોક્ષના દ્વારે. કલીમાં
હરિ ઈ તત્સત જપ જપતાં, જીવ ટળી શીવ ચક્રશ ત્યારે. કલીમાં
શકરાદાસના શબ્દ છે સાચા, જુદા નવ જાણુ તું લગારે. કલીમાં

ગૂજરાત વિદ્યાપાઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજગતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૨૧૨૧ કિંમત ૦.૨૦

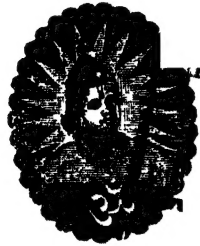
ગ્રંથનામ સંસ્કૃત ગણિત

વર્ગાંક ૪૬૪:૬૧

શ્રી કૃષ્ણચંદ્રાય નમઃ

શ્રી સંગીત ગીતામૃત

અધ્યાય ૫ મો.

પ્રકાશક : પ્રેમીઆત્મા

સકરદાસ પોચાલાલ વાસણવાળા

૬. આસ્ટોલીયા રોડ, કાપડ બજાર-અમદાવાદ.

છાપવા છપાવવા સર્વનો હક્ક છે.

આવૃત્તિ પહેલી

પ્રત ૧૨૦૦

સંવત ૧૯૯૬

સને ૧૯૪૦

કીંમત ૦—૨—૦

ધર્મો રક્ષતિ રક્ષિતઃ

હે ધર્મપ્રેમીઓ, ધર્મ જાણવાથી સત્વિદ્યાનંદ સર્વેશ્વર પૂર્ણાનંદ પરબ્રહ્મ પરમાત્માને જાણી શકાય છે. તેા તે ધર્મસ્વરૂપ જાણવાને માટે વેદશાસ્ત્ર, ઉપનિષદ અને ધર્મશાસ્ત્રોનું સ્હરય બસ એક ગીતાજ ગણાય છે. ગીતા એક પતિતપાવતી, અધમોદ્ધારણી, જ્ઞાનદાતા, ગીતા તે ગીતા જ ગણાય છે. આજ ભારતવર્ષમાં પુર્ણતા પામેલું ગીતા શાસ્ત્રજ છે. માટે તેને જાણવાથી ધર્મસ્વરૂપ પરમાત્માને જાણી શકાય છે માટે આ સંગીત ગીતામૃત કર્મ સંન્યાસયોગ નામનો પાંચમો અધ્યાય છપાવી ધર્મપ્રેમીયોના હસ્તકમળમાં મેલું છું, તેનું મનન કરી પરબ્રહ્મ પરમાત્માને જાણવા તેજ મનુષ્યજન્મનું શ્રેય ગણાય છે. માટે પાંચમા અધ્યાયનું પાન કરી સ્વધર્મને વધારવો એજ મારી વિનંતી છે.

લી.

પ્રેમી આત્મા,

સકરાદાસ પોચાભાઈ વાસણવાળા

શ્રી કૃષ્ણચંદ્રાય નમઃ

લોકસંગ્રહ મેવાપિ સંપદ્યન્કર્તુ મર્હસિ.

લોકહીતની, દ્રષ્ટિએ કર્મ કરવું, આવશ્યક છે.

સંગીત ગીતામૃત

અધ્યાય ૫ મો.

કર્મસંન્યાસ યોગ.

(વાલ્મે પ્રેમને વશ થયા રાજ, એ રામ.)

ગીતામૃત, શ્રી કૃષ્ણે આપ્યું રે.

પ્રેમે મહા ભાસ્ત્રમાં સ્થાપ્યું રે.

નરને સંભળાવી કુઃખ કાપ્યું રે.

આપી જ્ઞાન, ભગવાન ... .. ગીતાં

સ્થાપી

માયા પાસે સહુ તોડી નાંખી, ટાળ્યો તેનો શોક,

નિષ્કામ કર્મો, બતાવી સુધાર્યો, આલોક, પરલોક,

કર્મો કરતાં નિષ્કામ બની જાય રે,

તારી સુભ ગતી, પ્યારા થાય રે,

એમ કહેતા માદવરાય રે,

સ્વસ્વરૂપ તારું જોળખાય રે,

સ્વયંઆત્મા, પરમાત્મા... .. ગીતાં

(૪)

સાખી

બ્રહ્માર્પણ કરમે કંવાળી, શુદ્ધસ્વરૂપે થાય,
પાપ, પુન્ય તારાં બળી જશે, ઉપાધી દળી જાય.
સ્વધર્મ, બળવળે સારો રે,
સહુ બય દળી જાય તારો રે,
ત્રેમે પાપીયોને સંહારો રે,
ક્ષત્રિ, ધરમને સંભાળો રે.
ધર્મ રાખ્ય, અમૃત ચાખ્ય. ... ... ગીતા૦

સાખી

ઉપદેશ સહુ ચોથા અધ્યાયમાં આપ્યો નરને જગરાય,
ખાંચમાં પુરૂષોત્તમ કહે છે, સાંભળજ્યો, શ્રોતાય.
કર્મસંન્યાસ યોગ સારો રે,
સાંભળે લાગે સંસાર ખારો રે,
પૂર્ણ પવિત્ર થશે જનમારો રે,
નહે નહિ તે કાળ ગોળરો રે.
બને અમર, રહે અચળ. ... ... ગીતા૦

સાખી

ત્રેમી આત્માનો, ખારો કહે, તમે સાંભળો નરનાથ,
નરનો નારાયણ તું બને, જો જાણે મહારાજ હાથ,
હાથ ગ્રહે તેને ખાર ઉતાડે રે,
સ્વયં સ્વરૂપ અર્પિ દેઉ માંડે રે,
સકળ સૃષ્ટિમાં, જે વસનારે રે,
ધટ ધટ માંહી, રમનારે રે,
આત્મધન, ચૈતન. ... ... ગીતા૦

શ્રી કૃષ્ણચંદ્રાય નમઃ

અધ્યાય ૫ મો.

અર્જુન ઉવાચ ।

સંન્યાસં કર્મણાં કૃષ્ણ પુનર્યોગં ચ શંસસિ ।
યચ્છ્રેય એતયોરેકં તન્મે બ્રૂહિ સુનિશ્ચિતમ્ ॥૧॥

અર્જુન કહે છે કે:-હે કૃષ્ણ વળી કર્મનો ત્યાગ કહો
છો અને વળી પાછા યોગની પ્રશંસા કરો છો, માટે એ
બેમાંથી જે કલ્યાણકારક હોય તે નક્કી કરીને મને કહો.

અર્જુન કહે—

સંગીતાર્થ

એકવાર કર્મ ત્યાગવાનું કહો છો, વળી કર્મ કરવાનાં કહો. ધ્યારા;
તે બેમાંથી, કોણ મારગ સત્ય છે, તે કહી, સંશય ભાંગો મારા,
તમ ચરણ પડું, પ્રભુ પ્રેમે નમું,... ... ...તમ

બ્રમીત કરો નહિ, મન મારું, માધવ મનમાં વિચારી;
તે કાંઈ સમજી શકાય નહિ મુજને, તે સમજાવો ગીરધારી.
હે નટવર, જ્ઞાનસાગર, ... હે

દાસ ઉપર કરી દયા, અંદાનીનું અંદાન દેખ્યા ટાળ્યા,
તત્ત્વબોધ, આપીને, ઇચ્છા પુરુષ કરો, હરી મારી.

(દેખા રે દેખી તમે મત કરો બાહરે, એ રાગ)

પૂર્ણાનંદ તમે પરબ્રહ્મ પ્યારારે, અરજ હૃદય લ્યો સ્વીકારી.
પામ પડી, પ્રજુ કહું પ્રિતેથીરે, ત્રિકમ અવિત્રા નાંખો ટાળી.

ભુલર બકતો કેરી, ભિક્ષ્યો સહુ બાગી રે,
ગજેન્દ્ર અને, દુપતી નારી,
મંજરી બાળને બગતાં બંધાવીયાં રે.
બ્રહ્મચારી લીધો તમે ઉગારી, ... પૂર્ણાં
હિરણ્યકંઠ જ્યારે, બાળ પર કોપીયો રે,
વારે ધાયા તમે વનમાળી,
ધગધગતા સ્થંભે પ્રગટ થઇને રે,
બનીયા નરસિંહ અવતારી, ... પૂર્ણાં
અરણ્યરવિંદનો હું દાસ તમારો રે,
તમ અરણ્યમાં પડ્યો ગીરધારી,
તન, મન, ધન, સહુ તમને અર્પીયું રે,
સર્વ દીધી સુમતા મારી, ... પૂર્ણાં
સકરદાસ કરો પ્યારા પ્રીતમજી રે,
સત્ય વાત, મને કહેજો સારી,
ઉત્તમ મારગ સામ, સમજાવજ્યો રે,
પૂર્ણાનંદ કહું પ્રજુ પોકારી ... ... પૂર્ણાં

સાધી

- પૂર્ણાનંદ પ્રેમ ધરી, સમગ્રઓ સહુ સાર,
કર્મયોગ ને ત્યાગનો, પ્રિતે બતાવ્યો પ્રકાર. ૧
- જ્ઞાન અર્પિં ગોવિંદ તમે, ઉત્તરો ભવપાર,
સંપ્રાપ્તસાગર જીતતાં, લાગે નહિ કંઈ વાર. ૨
- માટે એક રસ્તો તમે, બતાવ્યો મોરાર.
આનંદદાતા હૃદયર, આનંદના ભંડાર. ૩
- ભય ટળે માયા મરે, મરમર નાંચે મન,
કાળ કર્મ નડે નહિ, જણાય જુગજીવન. ૪

શ્રી ભગવાનુવાચ ।

સંન્યાસઃ કર્મયોગશ્ચ નિઃશ્રેયસકરાવુભૌ ।

તયોસ્તુકર્મસંન્યાસાત્કર્મયોગો વિશિષ્યતે ॥૨૥

શ્રી ભગવાન બોલ્યા કે:-કર્મનો સંન્યાસ અને કર્મ-
યોગી બંને કલ્યાણકારક છે, તેમાં જ્ઞાન વિનાના સંન્યાસ
કરતાં કર્મયોગ ચલીયાતો છે.

શ્રી ભગવાન કહે— સંગીતાર્થ

મરાઠી આલની સાધી

કર્મ સંન્યાસ, કર્મયોગ એ બેઉ, મોક્ષનાં સાધન, જણાય,
કર્મ સંન્યાસથી, કર્મયોગ સારો, તેથી પૂર્ણાનંદી થાય,
જલે શાંતી હોય, સ્વાય અપાતની હોય, ... જલે

(જુના ધરમ થો જાણી-એ રાગ.)

કર્મયોગને જાણી, મારા પ્રેમી પ્યારા, કર્મયોગને જાણો રે.
 મન માને ત્યાં મા'લો, મારા પ્રેમી પ્યારા કર્મયોગ જાણો રે-હેજી.
 કર્મો કરવાથી કે જન ઉગર્યા, રાજ, રંક અને દાનો રે-હેજી.
 કૃતવ્ય કર્મો, કરી કરી પ્રીતે, પૂર્ણાનંદને માણ્યો....મારા પ્રેમી.
 કર્મયોગ ને કર્મત્યાગ એક, મોક્ષનાં સાધન પ્રમાણો રે-હેજી.
 સંસાર સાગર પાર ઉતરવા, કર્મયોગ સહુ સાધો...મારા પ્રેમી.
 જાની, અજાનીનું સુલભ સાધન, નૌતમ નાવ તે જાણો રે-હેજી.
 સ્વધર્મ આચરે, આનંદ ઉપજે, ક્રમ બને, તું દીવાનો...મારા.
 જુદા જગતથી પાર ઉતરવા, કર્મયોગ છે સારો રે-હેજી.
 પ્રેમી આત્માનો પ્યારો કહે છે, કર્મયોગ તે સન્યાસ માનો...મારા.

સાખી

સ્વકર્મો કરવા થકી, મળે ત્યાગનું ફળ,
 ક્ષત્રિ ધર્મ પાળીને, મેળવ અભય પદ. ૧
 રથુ સંગ્રામ જીતીને, લે સ્વતંત્ર રાજ,
 અધર્મિઓને મારીને, શીર ધર સ્વધર્મ તાજ. ૨
 કર્મસંન્યાસ, કર્મયોગ, ઉભય પક્ષ છે એક,
 તેનાં લક્ષણ કહું હવે, સાંભળ રાખી ટેક. ૩

જ્ઞેયઃ સનિત્યસંન્યાસી યો ન દ્વેષ્ટિ નકાંક્ષતિ ।

નિર્દ્વંદ્વો હિ મહાબાહો સુખં બંધાત્પ્રમુચ્યતે ॥૩॥

જે કંઈનો દ્વેષ કરતો નથી તેમજ કંઈ ઇચ્છા કરતો

નથી અને જે દંદ રહિત છે તે સદા સન્યાસી જાણવો;
કારણ કે તે રહેલાઈથી બંધનમાંથી મુક્ત થઈ જાય છે.

મી ભગવાન કહે—

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

જે પુરૂષ કોઈનો દ્વેષ કરતો નથી, અભિલાષ નવ રાખે.
તેને નિત્ય સન્યાસી જાણવો, તે અમૃત ફળ આપે,
ગર્ભવાસ છૂટે, માયા પાસ તૂટે. ... .. ગર્ભં

ગંગલ

અહંતા મમતા છૂટે, સદા સન્યાસી કહેવાયે,
રાગ દ્વેષ ને તૂટે, સદા સન્યાસી કહેવાયે,
અપ્રાપ્ત વસ્તુની ઇચ્છા કદી, મન નથી ધરતો,
મેરૂ સમ સ્થિર થઈ જતાં, સદા સન્યાસી કહેવાયે. અહંં

હું મહાર્ અને તારું, કદી હૃદયમાં નવ સ્પુરે,
અભાવ, પૂર્ણ થઈ જતાં, સદા સન્યાસી કહેવાયે. અહંં
વિષયોથી વીરામીને, નિસંગી જે સ્વયં રહેતો,

આત્માનંદમાં તે રમતો, સદા સન્યાસી કહેવાયે. અહંં
ગૃહ જંગલ સમ જાણે, સહજનનંદ સુખ માણે,
રહે સંસાર શું સરસો, સદા સન્યાસી કહેવાયે. અહંં

ટાળી દેઇ કામના સર્વે, આશા તૃષ્ણાઓને બાળે,
નિર્બંધ નિર્લેપ રહેતો, સદા સન્યાસી કહેવાયે. અહંં

તર્કો વિતર્કો સૌ તોડી, મનની કલ્પના ટાળે,
લોકાર્થ કર્મોને કરતો, સદા સન્યાસી કહેવાયે. અહંં

અમિ જુગત્તાં તે રાખ, રૂમાં રહે ર નહિ બાળે,
કામનાઓ લમ થાતી, સદા સંન્યાસી કહેવાયે. અહં
સ્વર્ગ નર્ક મોક્ષ બંધ, સર્વથી ન્યારો શ્રે રહેતો,
સદા સ્વસ્વરૂપ નિરખતાં, સદા સંન્યાસી કહેવાયે. અહં
સકરાંદાસનો સ્વામી કહે કૃષ્ણ બહુ નમ્રી;
મુજ સ્વરૂપે બની જાતાં સદા સંન્યાસી કહેવાયે. અહં

સાખી

સંન્યાસી પૂરો બને, સંન્યાસ ધરે મન,
મુજને સર્વે દેખતાં કરે સર્વ અપાંજી. ૧
જ્ઞાન જીવે દેહ તથા કર્મો કરે સદાચ,
અલિપ્ત રહે મનથી માયામાં નવ દસાય. ૨
માયા દળે હરિ મળે, મળે હરી સ્વરૂપ,
આત્મધનને પામતો, બને વિશ્વનો ભૂપ. ૩

સાંખ્યયોગોપૃથગ્વાલાઃ પ્રવદંતિ ન પંડિતાઃ ।

एकमप्यास्थितः सम्यग्बुभयोर्विन्दतेफलम् ॥૪॥

સાંખ્ય અને યોગ જુદા છે એવું અજ્ઞાની લોકો હોય
તેજ બોલે છે, પંડિતો એમ કહેતા નથી; એ બેમાંથી
એકને સારી રીતે વળગી રહેનારને પણ બંનેનાં ફળ મળે છે.
મી ભગવાન કહે— સંગીતાર્થ

મરાઠી આજ્ઞાની સાખી.

સાંખ્ય ને યોગ, એ બેઉ માર્ગમાંથી વિધીપૂર્વક એક આચરતો;
અજ્ઞાની બે માર્ગ જુદા જુદા સમજે, જ્ઞાની તો એક સમજતો,
બેમાં એક કરે, ફળ બેઉનું મળે. ... .. બેમાં

(મુખડાની માતા લાગી)

આત્મ જુદો જુદો માને રે, અઘાનીજન આત્મ
 મોહ સુખત બહુ ધરે, સાઈ ખોડું સહુ કરે,
 અર્જવાસ માંહી પડે રે.... ... અઘાની

એકનું પુજન કરે, બીજા કરી નિંદા કરે,
 રાગ દ્વેષ ધરી કરે રે. ... ... અઘાની

ઘડીમાં કૃષ્ણને માને, ઘડી અંબાને વખાણે,
 ઘડીમાં ભૈરવને ભણે રે. ... ... અઘાની

કર્મયોગ નવ માને, જ્ઞાનયોગ ક્યાંથી જાણે,
 પડે તે તો ચાર ખાણે રે. ... ... અઘાની

અંધા અભિમાની એવા, દૂવડ, વાગોળ જેવા,
 સૂરજને જાણે કેવા રે. ... ... અઘાની

લાંછન ખોળતો જાએ, ભ્રમણા માંહી ફસાએ,
 આપોઆપ નષ્ટ થાએ રે. ... ... અઘાની

પરશ્વજા જાણે નહિ, પૂર્ણાનંદ માણે નહિ,
 નર્કે તે તો જાએ વહી રે. ... ... અઘાની

ત્રેમી આત્મા કરો પ્યારો, જાણે નહિ તે જોગરો,
 સ્વસ્વપથી રહે ન્યારો રે. ... ... અઘાની

સાખી

અધુરીયા હલકાય છે, પૂર્ણ નવ હલકાય,
 હરી અલગ અલગ જાણીને, ચાર ખાણી અલકાય. ૧
 પરશ્વજા તત્ત્વ જાણીયું, તેને મન નહિ ભેદ,
 જ્ઞાનયોગ, કર્મયોગમાં, ધરે નહિ મન ખેદ. ૨

યત્સાંખ્યૈઃ પ્રાપ્યતે સ્થાનં તદ્યોગૈરપિગમ્યતે ।

एकंसांख्यंचयोगं च यः पश्यति स पश्यति ॥૫॥

જે પદની પ્રાપ્તિ સાંખ્યથી થાય છે તે યોગથી પણ થાય છે જે સાંખ્ય તથા યોગને એકજ સમજે છે તેજ ખરૂં સમજે છે એમ જાણવું.

સંગીતાથ

મરાઠી ચાલની શાખી.

જે પદ જ્ઞાનીયો, જ્ઞાનથી મેળવે, તે પદ યોગી પ્રાપ્ત કરતા; સાંખ્ય ને યોગ બેનું ફળ એક સમજી, પૂર્ણાનંદમાં રમતા. તે ખરા જ્ઞાની, રહે નિર્માની. ... તે ખરાં

ગીતી

આત્મરવરૂપ જાણ્યું તે કોઈ, યોગને જુદો નવ માને,
તેવા જ્ઞાની, જ્ઞાતા, આત્મપ્રકાશને સર્વત્ર જાણે.

સાખી

પ્રકાશ છે પરબ્રહ્મનો, ઘટઘટ આત્મચીન;
અનાદી ધશ્વર એકને, સમજે નહિ બીજબીજ,
બીજ સમજે, બટકે સહુ, આલોક પરલોક;
જ્ઞાનીધર જાએ નહિ, પારંથ તેને રોક.

संन्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ।

योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥૬॥

હે મહાબાહુ અર્જુન ! યોગ વિના સંન્યાસની પ્રાપ્તિ કરવી એ ઘણી કઠણ છે, પણ યોગ બળનારો મુનિ જલ્દીથી બ્રહ્મપદની પ્રાપ્તિ કરે છે.

સંગીતાર્થ

હે અર્જુન કર્મયોગ કર્યાવીના, કર્મ, સંન્યાસ, પ્રાપ્ત નવ થાય;
એવો મહા દુર્ધટ સંન્યાસ યોગ, કર્મયોગથી તે સધાય,
વિધન નવ નડે, આતમ ધન જડે. ... ... વિધન૦

સાખી

વિધન કાંઈ નડે નહિ, જો કર્મયોગ સધાય,
પૂર્ણાનંદને પામતાં, મોક્ષ માંહી જાય. ૧
બ્રહ્મરૂપ શીખર ચઢે, મળે સહજનંદ શામ,
શામરૂપ સમજી જતાં, મળી જાય વિશ્રામ. ૨
અવતારના અવતારીનો, પાલવ પળમાં રહાય,
રહેજમાં સ્વામી ૧નારાયણ, ઘટઘટમાં દરસાય. ૩
ઘટઘટ દર્શ થયા વીના, મટે નહિ જાંજળ,
અક્ષર પદ નવ પામતાં, પડે કાળ મુખ મોઝર. ૪
માટે સકરા, સમજીને, સહજનંદ, સુખ માણુ,
મુક્તમાંહી રમંતા સદા, એક હરી તું જાણુ. ૫
જનતહાર તુજમાં વસે, અવતારીનો અવતાર,
રમાપતિ રમતો સદા, તુજ હૃદય મોઝર. ૬
ન્યારો તે તુંજથી નથી, સચરાચરનો શ્યામ,
આપે યોગી સંન્યાસી તે, સકરા છે ધનશામ. ૭

(૧૪)

કર્મયોગ સન્યાસયોગ, આપે એકજ જાણ,
સ્વધર્મ સાધ્યા થકી, પામે ૫૬ તિર્થોણ. ૮

સ્તુતિ

ભજ સ્વામી નારાયણનું નામ, પ્રિતે પામે અક્ષરનામ, ભજ
ધટધટ વ્યાપક અંતર્યામી, નારાયણ ચોદલોકના સ્વામી,
છિમંગ ધરી બોલજો હરી, જન્મ નહિ ફરી, જાએ તું તરી,
વાહ, વાહ, વાહ, જય, જય, જય, પૂજ્યકામ. ભજ
લક્ષ્મીચોરાસી પળમાં દુર થાએ, જનમ મરણનું દુઃખ ટળી જાએ;
ભજ ધનશામ, ભજ ધનશામ, સફળ થાએ તુજ કામ. ભજ

યોગયુક્તોવિશુદ્ધાત્માવિજિતાત્માજિતેન્દ્રિયઃ ।

સર્વભૂતાત્મભૂતાત્માકુર્વન્નપિનલિપ્યતે ॥૭૧॥

શુદ્ધ અંતઃકરણવાળો, જેણે આત્માને તથા ઇન્દ્રિયોને
વશ કર્યો છે એવો અને સર્વ ભૂતોનો આત્મા એજ એનો
આત્મા છે એવો યોગી કર્મ કરવા છતાં પણ બંધન
પામતો નથી.

શ્રી ભગવાન—

સંગીતાર્થ

મરાઠી આલની સાખી.

કર્મયોગનું આચરણ કરવાથી, શુદ્ધ થયું છે મન;
દેહ ઇન્દ્રિયોને છૂટી લેધને, સર્વે કયું છે સ્વાધીન,
બને ભૂતોનો આત્મા, નવ થાય બંધાત્મા. ... .. બને

(કૃષ્ણ પ્યારે સામજી એ રાગ.)

બ્રહ્મસ્વરૂપમાં મસ્ત બનેલા, તે તો જગતને દેખે નહિ રે,
 ત્રિભુવનમાં, રમી રહેલા, તે તો જગતને દેખે નહિ રે;
 બ્રહ્મજ્ઞાઓ સર્વે છોડી નાખતાં, ગુરુ વાક્યથી શુદ્ધ બની,
 આત્મસ્વરૂપમાં સ્થિર બનેલા, દૈતાદૈત કાંઈ દેખે નહિ રે. બ્રહ્મ
 રામરસ કુંડેરી પ્રુતળી સાગરનો, થાહ, લેવા જાય ત્યાં,
 જળ ભાંડાળમાં બળી જતાં, ફરી દધીને દેખે નહિ રે. બ્રહ્મ
 કર્તા અકર્તા, કાર્ય, અકાર્ય, મનમાં નથી લેખતા,
 સંકલ્પ વિકલ્પ તૂટી જતાં, કર્મ સન્યાસયોગ રહે નહિ રે. બ્રહ્મ
 સહુ કર્મનો અભાવ થઈ જતાં, કર્મો આપોઆપ છુટતાં,
 સકરાદાસનો સ્વામી કહે, કર્તા છતાં તે કર્તા નહિ રે. બ્રહ્મ

સામી

ભાવાભાવનો લય યતાં, મન માયા મરી જાય,
 આપ સ્વરૂપને ઓળખે, સ્થિત પ્રજ્ઞ થાય. ૧
 કર્મયોગ, સન્યાસયોગ, તે તો જાણે નેક,
 યોગ આત્મા સંગે કરી, રહે એકનો એક. ૨

નૈવ કિંચિત્કરોમીતિયુક્તોમન્યેતતત્ત્વવિત્ ।

પદ્યન્શ્રૂણવન્સ્પૃશન્નિઘ્નન્નશ્નન્ગચ્છન્સ્વપ્ઽશ્વસન્
 પ્રલપન્વિસ્રજન્ગૃહ્નન્નુન્મિષન્નિમિષન્નપિ ।

इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इतिधारयन् ॥૧॥

(૧૬)

તત્ત્વ જાણનારો યોગી, જોવામાં સાંભળવામાં સ્પર્શ
કરવામાં, સુંઘવામાં, ખાવામાં, ચાલવામાં, ઉંઘવામાં, શ્વાસ
લેવામાં, ખોલવામાં, કાઢી નાંખવામાં, ઝાલવામાં, આંખ ઉઘા-
ડવામાં તથા મીંચવામાં, ઇંદ્રિયો પોતપોતાના વિષયોમાં
પ્રવર્તી રહી છે એમ ધારી, હું કંઈ કરતો નથી એમ માને છે.

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

યોગયુક્ત થયેલા પુરૂષો સહુ, જે જે કાર્યો પોતે કરતા,
ઇંદ્રિયો સહુ સહુનાં કર્મો કરે છે, તેવું સદા તે સમજતા,
હું કંઈ કરતો નથી તેમ જાણે મનથી.

હું

શ્રી ભગવાન કહે—

ગજલ

અજ્ઞાન પ્રગટ થાતાં, અકર્તા તે બની જાયે,
દેહનું જ્ઞાન ભૂલી જતાં, અકર્તા તે બની જાયે. અજ્ઞા
માફ તાફ નવ રહેતાં, રાગ દ્વેષ દુર થાય,
અભિમાન છોડી દેતાં, અકર્તા તે બની જાયે. અજ્ઞા
શરીર હોવા છતાં પણ, યોગ આત્માથી તે કરતો,
નિર્થુલુ અજ્ઞ ગુણો ધરતો, અકર્તા તે બની જાયે. અજ્ઞા
સર્વે માનવની પેઠે, સદા દેહધારી દેખાએ,
જગતના વહેવારો કરતો, અકર્તા તે બની જાયે. અજ્ઞા
નેત્રથી જોતો તે પોતે, કર્ણથી સાંભળતો જાયે,
દેહાધ્યાસ છોડી દેતાં, અકર્તા તે બની જાયે. અજ્ઞા

નાશીકાથી સુગંધ લેતો, સ્પર્શ દેહથી કરતો,
 દ્રષ્ટા થઇને સદા રમતો, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 સમયસર વચન બોલે, નિતનિત ભોજન જમતો,
 જૂતો સહનું પોષણ કરતો, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 કાષ્ઠને દાન તે દેતો, કાષ્ઠનો દંડ તે લેતો,
 રાજનું તાજ શીર ધરતો, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 ધડીમાં નિદ્રા તે લેતો, ધડીમાં ધમ્મચાથી ફરતો,
 પલકમાં મસ્ત થૈ રમતો, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 આસોઆસ ક્રિયા કરતો, શુભાશુભથી નવ ફરતો,
 ધડીમાં ઘેલો થઈ ભમતો, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 છદ્રિયોના સહુ ધર્મો, બલે તે તે સદા કરતી,
 પોતે સાક્ષી રૂપે રહેતાં, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 સર્વે ક્રિયાઓ સૌ કરતો, પોતાને કૃત્યકૃત્ય માને,
 સ્વયં સ્વસ્વરૂપ નિરખતો, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં
 કહે પ્રેમી આત્માનો પ્યારો, સ્વામ સ્વરૂપમાં ઠરતો,
 અહાં જગત થઇ જતાં, અકર્તા તે બની જાયે. અહાં

સાખી

અકર્તા પૂરો બને, સુક્ષ્મ રહે સદાય,
 સુક્ષ્મથી સુક્ષ્મ જાણતાં, અક્ષર બની જાય. ૧
 અક્ષર, અક્ષર સૌ કહે, અક્ષરની જાણે ન ગંધ,
 ક્ષર અક્ષરની વાતો કરી, ભ્રુજવે ભોળા જન. ૨
 ભોળાજનને નાખતો, માયા કરા પાસ,
 ધન હરણ કરાણે, બતાવે અક્ષર વાસ. ૩

નામ રૂપાત્મક જે કહે, અક્ષર નવ ગણાય,
 અનંત કોટી બ્રહ્માંડો, જેના માંડી સમાય. ૪
 અક્ષરને જે ઓળખે, મોટે સહુ જાનળ,
 બ્રહ્મ જગતિ થતાં મળે, અવતારીનો અવતાર. x ૫
 અવતારનો અવતારી, રવયં સહજનનંદ સામ.
 અણુ અણુ રમી રહ્યો, ઘટઘટ આતમેરામ. ૬
 નાણાં ખરચે નવ મળે, શોધે ન આવે હાથ,
 પીંડ બ્રહ્માંડ રમી રહ્યો, પળ પળ તારી સાથ. ૭
 સહજમાં સહજનનંદ, શોધો હૃદય મોજર,
 સાક્ષાત્કાર કર્યો વીના છૂટે નહિ સંસાર. ૮

ब्रह्मण्याधाय कर्माणि संगंत्य क्त्वा करोति यः ।

लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवां भसा ॥૧૦॥

સંગનો ત્યાગ કરીને અને બ્રહ્મને અર્પણ કરીને જે અત્યુચ્ચ કર્મ કરે છે, તેને કમળપત્રને જેમ પાણી અડકેલું નથી તેમ પાપ લાગતાં નથી.

શ્રી લગવાન કહે— સંગીતાર્થ -

મરાઠી બાલની સામી

જે માનવ ફળની ઇચ્છા ત્યાગીને સહુ ક્રિયા બ્રહ્માર્પણ કરે છે,
 આત્મશુદ્ધિ માટે કર્મો કરી કરી, કલાશક્તિ હોડીને કરે છે.
 મન ધ્રુવિ પર, જાણે પોતાનું ઘર, ... મન

હૃદય માંહી પરમાત્માને ઓળખી શાન્તિરસ આપે પીતો;
અમરબોનિમાં તે આનંદ કરતો, કર્તાપણ છોડી દેતો.
રહે મસ્ત સદા, છોડી સૌ આપદા.... .... રહે

(લટકારો લાલો જીને બેડીયોરે એ રાગ)

કર્મો કરતાં અભાવ જીમે થઈ ગયો રે,
તે તો માયાના પાસથી દુર રહ્યો રે.....કર્મો

કર્મો કરતાં બુદ્ધિમાં નવ ધરે રે,
મન માંહી હું તું તે નવ સ્મરે રે.....કર્મો

બાળ સમ વેપાર તે તો આદરે રે.
લાભ કલાભ રહે નહિ અંતરે રે,.....કર્મો

કામનાના અંકુર નવ ઊડતા રે;
રાગ દ્રેષ તેનાથી બધા તૂટતારે.....કર્મો

દેહ કરા વેપાર અનિત આદરે રે,
મન બુદ્ધિથી તે નિર્બંધ રહે રે.....કર્મો

સ્વપ્ને વિચાર માયાના નવ રાખતો રે,
નિત નિત અમૃતરસ ચાખતો રે.....કર્મો

પંચ તત્ત્વના શરીરમાં રહે નહિ રે,
પૂર્ણાનંદ ભોગવે હૃદય મહિં રે.....કર્મો

અમરકાર આત્માનો પૂરો અનુભવે રે;
બ્રહ્મ ટાળી અલય સુખ માણતો રે.....કર્મો

ધર્મિયોના વહેવારો સૌ માણતો રે;
વિવેક રાખી અભિમાન ત્યાગતો રે.....કર્મો

મન બુદ્ધિનાં કર્મોં સૌ માનતોરે;
 સાક્ષીરૂપે રહી યોગી પૂરો બનતો રે.....કર્મોં
 કાળ કર્મ માયા જેને નવ ગ્રહે રે;
 વિદેહ મુક્ત સદા તે તો રહે છે રે.....કર્મોં
 બ્રહ્મનિષ્ઠનાં ચિન્હ તે જાણજો રે;
 સ્વયં આત્મા કરાં સુખ માણજોરે.....કર્મોં
 પ્રેમી આત્માના સ્વામી બોલીયા રે:
 તેના હૃદયના પડદા બોલીયા રે.....કર્મોં

સાખી

બાવનાઓ સર્વે તજી, કર્મોં કરે સદાય,
 તેવા સુબાગી સંત જન, માયામાં નવ ફસાય. ૧
 એવા મુક્તજન સહુ, મન બુદ્ધિથી રહે બહાર,
 દેહમાં રહેતો સદા, છોડી દે અહંકાર. ૨
 અહંકાર છૂટી જતાં, ભોગવતો સંસાર,
 કાષ્ટ બળી જતાં તદા, સ્વયં રહે અંગાર. ૩
 તત્ત્વમસી જાણીને, સમજે તત્ત્વસાર,
 મન, વાણી પહોંચે નહિ, વેદ ન પામ્યા પાર. ૪
 વેદ ભેદ ન સમજતાં, કરે તત્ત્વ વિચાર,
 શાન્તીરસ મેં પીરસ્યો, પીતાં નવ કર વાર. ૫
 અમૃત સાગર ઉલટે, જો અમૃત બની જાય,
 જન્મતને દેખે નહિ, કૃષ્ણ કૃષ્ણ દેખાય. ૬
 કૃષ્ણ કૃષ્ણ સૌ દેખતાં, અમરરૂપ બની જાય,
 હું તું તે સૌ છૂટતાં, મારા માંહી સમાય. ૭

કાયેન મનસાબુદ્ધયા કેવલૈરિન્દ્રિયૈરપિ ।

યોગિનઃ કર્મકુર્વૈતિસંગત્યક્ત્વાત્મશુદ્ધયે ॥૧૧॥

મમતાને ત્યાગ કરી માત્ર આત્માની શુદ્ધિ નેજા અથે
એકલાં શરીરથી, મનથી, બુદ્ધિથી અને ઇન્દ્રિયોથી યોગીએ
કર્મ કરે છે.

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

જે મનુષ્ય ફળની ઇચ્છા ત્યાગી, કર્મો બ્રહ્માર્પણ કરે છે,
તે કમળપત્ર પેઠે લેપાતો નથી, સદા નિર્લેપ રહે છે.
પાપોથી કદી તે, લેપાતો નથી. ... .. પાપોથી.

ગીતી

પોતપોતાનું કાર્ય, નિતનિત ઇન્દ્રિયો કરતી જાયે,
દ્રષ્ટા રૂપે રહેતાં, તેમાં તે પુરુષ નવ લેપાયે.

સાખી

દીપકના પ્રકાશથી, કાર્ય સધળાં થાય,
દીપકને બંધન નથી, તેમ રહે જ્ઞાની સદાય. ૧
જળમાં કમળપત્ર રહે, જળથી નવ બીંજાય,
તેમ સંસારમાં સદા, જ્ઞાની નવ લેપાય. ૨
સહુ કર્મો કરવા થકી, તે તો નવ બંધાય,
સાક્ષા રૂપે રહેતાં સદા, અક્ષરમાં સમાય. ૩

યુક્તઃ કર્મફલંત્યક્ત્વાશાંતિમાપ્નોતિનૈષ્ઠિકીમ્ ।

અયુક્તઃ કામકારેણ ફલે સક્તો નિવધ્યતે ॥૧૨॥

યોગી કર્મના ફળનો ત્યાગ કરતાં સદાની શાંતિ ઓટલે
બોક્ષ પામે છે, ને યોગરહિત મનુષ્ય ફળની આશાથી કર્મ
કરતાં બંધનમાં પડે છે.

સંગીતાર્થ

મરાઠી આલ્હની સાખી

આત્મનિષ્ઠ પુરુષ કર્મફળ ત્યાગી, ચિત્ત શાન્ત કરે છે,
અજ્ઞાનીજન ફળની આશા રાખી, પૂર્ણ બંધનમાં પડે છે.
તરે નહિ સંસાર, રમે ગર્ભ મોહર.

તરે

ગીતી

આત્મજ્ઞાની પોતે કહી, આશક્તિ માંહી નવ પડતા,
શાન્તીની માળા પહેરી, બ્રહ્મ શીખરેપૂર્ણ પોતે ચઢતા.

સાખી

બ્રહ્મ શીખર પર જૈ વસે, બ્રહ્માનંદ રસ પાય,
સૌથી ન્યારો તે રહી, નિરણુ* મુક્ત બની જાય. ૧
બ્રહ્મરસ પીએ નવ બીએ, સ્વકર્મે કરે સદાય,
સંસારથી ન્યારો રહી, મન માયાને છૂટી જાય. ૨
અજ્ઞાની ઉંઘા વળી ફળના ખીલે બંધાય,
નૃએ ઉંઘે તે તો ચઢે, ચાર ખાણી અથકાય. ૩

● માયાનુ રૂણ જેને માલે નથી રહેવું તેવા મુક્ત.

સર્વકર્માણિ મનસા સંન્યસ્યાસ્તે સુખં વશી ।
 નવદારે પૂરે દેહી નૈવ કુર્વેન્ન કારયન્ ॥૧૩॥

જેની સર્વ ઇંદ્રિયો વશ છે એવા યોગીનો આત્મા
 કાર્યોમાં કર્મનો મનથી ત્યાગ કરીને, નવ દરવાજાવાળા દેહરૂપી
 નગરમાં નિરાંતે રહે છે અને કંઈ કરતો નથી તેમ કરાવતો
 પણ નથી.

શ્રી ભગવાન કહે— સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

સર્વે કર્મોનો મનથી ત્યાગ કરી, દેહદેવળમાં રહે છે,
 પરમાર્થ કારણુ સૌ કાર્ય કરતો, પૂર્ણાનંદ ભોગવે છે.
 એવા યોગીયુક્ત, સદા રહે મુક્ત. ... .. એવા

ગજલ

દેહનો અભાવ કરતાં, કર્મફળ બળી જાયે,
 પૂર્ણાનંદી પૂરો બનતો, કર્મફળ બળી જાયે. દેહ-
 દેહદેવળની માંહી, સદા એ પ્રેમથી રહેતો,
 સન્નિધાનંદ સમજતાં, કર્મફળ બળી જાયે. દેહ-
 દેખાએ સર્વના જેવો, મન છે સર્વથી ત્યાર,
 સર્વમાં આત્મભાવ ધરતાં, કર્મફળ બળી જાયે. દેહ-
 કર્મો કરતો સદા તે તો, કર્મોનો ભાવ નવ ધરતો,
 પ્રેરણાત્મક બ્રહ્મ પ્રગટ થાતાં કર્મ ફળ બળી જાયે. દેહ-

તેથી સામર્થ્ય વધી જતાં, દિવ્ય દ્રષ્ટિ તેની થાએ,
 સૃષ્ટિ સુખમય બનતાં કર્મ ફળ બળી જાયે. દેહ૦
 સહુ વચન સર્વેને પ્યારાં, તેહનાં બોધ રૂપ લાગે,
 પ્રતિષ્ઠા આત્મની થાતાં, કર્મ ફળ બળી જાયે. દેહ૦
 નવદ્વાર નગરમાં રહેતો, સદા તે નિર્લેપ બનતો,
 અભિમાન નવ ધરતો, કર્મ ફળ બળી જાયે. દેહ૦
 કર્મો કરતાં તે નિષ્કર્મિ, કૃષ્ણ કહે તે તો કહેવાયે,
 પ્રેમી આત્માને ઓળખતો, કર્મફળ બળી જાયે. દેહ૦

સાખી

પ્રેમી આત્માને ઓળખે, પ્રેમપાત્ર બની જાય,
 સચરાચરમાં શ્યામનો, પાલવ પળમાં રહાય. ૧
 પાલવ પકડે શ્યામનો, આપોઆપ ઓળખાય,
 ઉવપણું ટળી જતાં, શીવ સ્વરૂપે થાય. ૨

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ।

न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥૧૪॥

નૃષ્ટિકર્તા પ્રભુ લોકમાં કર્તાપણું કર્મ તથા કર્મ અને
 ફળનો સંયોગ એમાનું કાંઈ ઉત્પન્ન કરતો નથી એ સર્વ
 કુદરતથી થાય છે.

મી લગવાન કહે— સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

કર્મો કર્તા ફળનો સંબંધ મનમાં, ઇશ્વરને નવ લગાર,
 જગતના બેલ સહુ માયાના બાણુજે, નક્કી કૃત્તી કુમાર.
 ઉત્પન્ન લય થાયે, સર્વે દેખાય. ઉત્પન્ન૦

ગજલ

અકર્તા તે સદા રહેતાં ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે
 માયાના ખેલ સહુ બનતાં ઇશ્વરકર્તા કહેવાયે;
 માયાનો લેશ નહિ જેમાં માયાનો ત્યાગ નહિ તેમાં,
 જગત માયાથી થે જતાં, ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 કર્મો કરવા છતાં તે તો હરી રહે ઉદાશીન
 સદા નિર્લોપતે રહેતાં ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 કર્મોના સ્વાર્થને તજતાં યોગનિંદ્રા મહીં સુતા;
 એવો નિસક્રીય નિષ્કામી ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 પૃથ્વી પાણી પવન અગ્નિ આકાસ ઉત્પન્ન કરતો.
 સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ પોતે ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 ઘટઘટ નટવર નાચે કીટ તે બ્રહ્મા સુધીમાં.
 આલીંગ જે નિરાલંબી ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 પૃથ્વીથી મોટામાં મોટો અગ્નિથી ઉષ્ણ સદાયે;
 પાણીથી પાતળો છતાં ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 પવનથી પહેલો પ્યારો ગલથી સુક્ષ્મ ગણાયે;
 સુક્ષ્મથી સુક્ષ્મ છતાં ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં
 સુક્ષ્મને જાણુજે પ્યારા પ્રેમથી પાન્કુના બાળ;
 પ્રેમી પુરો પ્રેમી આત્માનો ઇશ્વર કર્તા કહેવાયે. અકર્તાં

સાક્ષી

પ્રેમી પુરો પોતે બને પૂર્ણ પ્રેમને નિરખે.
 પૂર્ણાનંદ પ્રગટ થતાં સ્વસ્વરૂપને જે ઓળખે. ૧
 સ્વરૂપાનંદ સાક્ષી સદા શીવસ્વયં કહેવાય;
 નિરખતાં નવધા મળે, જીવ સ્વરૂપ સમગ્રમ. ૨

જ્ઞાનેન તુ તદજ્ઞાનં યેષાં નાશિતમાત્મનઃ ।
તેષામાદિત્યવજ્જ્ઞાનં પ્રકાશયતિ તત્પરમ્ ॥૧૬॥

આત્માના જ્ઞાનથી જેનું અજ્ઞાન નાશ પામ્યું છે તેનામાં
તે જ્ઞાન સુર્યની પેઠે પરમાત્માનો પ્રકાશ કરે છે.

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

જેમનું અજ્ઞાન આત્મજ્ઞાન વડે, સર્વે નષ્ટ થઇ જાય,
તે પુરુષનું સૂર્ય સમાન ઉજ્જ્વળ જ્ઞાન, પ્રકાશ પળમાં થાય.
પરબ્રહ્મ જોળખાય, જડ ચેતન સમજાય. ... .. પરં

(મુખડાની માયા લાગી રે-એ રાગ.)

અજ્ઞાન જે ટળી જાયરે, પરબ્રહ્મ મળે અજ્ઞાન ટળી જાયરે,
અજ્ઞાન જે ટળી જાય, શોક મોહ નાશ થાય,
પૂર્ણાનંદ રસ પાય રે, પરબ્રહ્મ મળે. અં
બ્રાંતી તિમીર નાસે, જ્ઞાન તો પૂર્ણ પ્રકાસે,
અકર્તા ઇશ જોળખાશે રે, પરબ્રહ્મ મળે. અં
પોતાને અકર્તા જાણે, માયાને કર્તા જાણે,
અભિમાન નવ આણે રે, પરબ્રહ્મ મળે. અં
ચિત્તમાં પ્રગટે વિવેક, બને અનેકનો એક,
સત્ય કરેા રાખે ટેક રે, પરબ્રહ્મ મળે. અં
સૂર્યનો પ્રકાશ થાયે, સર્વેથી અધિકાળ જાયે,
બેદબેદ ભાગી જાયે રે, પરબ્રહ્મ મળે. અં

સકળમાં સત્ય રૂપ, દેખે ત્રિલોકનો ભૂપ,
 સમજે અક્ષર સ્વરૂપ રે, પરબ્રહ્મ મળે. ૨૫
 કહે કૃષ્ણ સાંભળ પાર્થ, છોડી દે સર્વે સ્વાર્થ,
 કરી લે તું પરમાર્થ રે, પરબ્રહ્મ મળે. ૨૬
 લોકહિત કર્મો થાએ, પાપ પુન્ય બળી જાએ,
 પ્રેમી આત્મા જોળખાએ રે, પરબ્રહ્મ મળે. ૨૭

સાખી

પ્રેમી આત્માને જોળખે, પાપ પુન્ય બળી જાય,
 વિવેકનો ઉદય થતાં, અજ્ઞાન દુર થાય. ૧
 મુક્ત આપે છે જતાં, જગત મુક્ત જણાય,
 અકર્તા ગોતે રહી, તરત છૂટે થઇ જાય. ૨
 ગોદણથી ગોળો છૂટે, તેમ છૂટે તત્કળ,
 જ્ઞાન ચક્કરે ચઢી જતાં, થઈ જાય એકાકાર. ૩
 એકાકાર થઇ જતાં, ટળે તે તું ને હું,
 જીવભાવ તૂટતાં, સમજે શીવ હું હું. ૪
 જીવ વીના શીવ નહિ, શીવ વીના નહિ જીવ,
 આપે એકતા પામતાં, રહે શીવનો શીવ. ૫
 હુંકારને અળગો કરે, શીવ સ્વયં દેખાય,
 શીવ શીવ શીવ રહે, જીવપણું દુર થાય. ૬

મંત્ર

નમઃ શીવાય ૐ, નમઃ શીવાય,
 પ્રેમથી બોલ, નમઃ શીવાય.

તદ્બુદયસ્તદાત્માનસ્તન્નિષ્ઠાસ્તત્પરાયણાઃ ।

ગચ્છંત્યપુસ્તરાવૃત્તિં જ્ઞાનનિર્વૃત્તકલ્મષાઃ ॥૧૭॥

ઇશ્વરમાંજ જેની બુદ્ધિ છે, તેનેજ જે પોતાનો આત્મા માને છે, તેનામાંજ જે ચિત્ત ગોઠવે છે, તેનાજ ઉપર જે આધાર રાખે છે અને જ્ઞાનથી જેનાં સઘળાં પાપ ધોવાઈ જતાં છે એવા જ્ઞાનીઓ એવા પદને પામે છે કે જ્યાંથી અહીં પાછું આવવું પડતું નથી.

શ્રી સગવાન કહે— સંગીતાર્થ

માનસી ચાલની સાખી

“ પરબ્રહ્મને પોતાનો આત્મા માની, તેમાં સદાયે રમે છે.

તે સ્વયં સ્વરૂપમાં નિષ્ઠા રાખીને, તત્પરાયણ થઈ જાય છે,
અમિ રૂપે બને, ક્ષિપ્ર નવ ચહે ... .. અમિ”

મારા સ્વરૂપનું શરણ લેઈને ‘જે સદાયે ફરતો,

સંસારમાં તે સરસો રહીને, વિદેહ મુક્ત થઈ તરતો,

મુજ સ્વરૂપમાં મળે, જેમ સરિતા સાગરમાં જળે. ... મુજ”

જનક

સનાતન સ્વરૂપ સમજે સમદર્શિ બની જાયે

બ્રહ્મ બ્રહ્મ આત્માને નિરખે સમદર્શિ બની જાયે.

જેની બુદ્ધિ સ્થિર થઈ છે, પોતાને બ્રહ્મરૂપ માની,

દિન રાત અવિકારી રેતાં સમદર્શિ બની જાયે. સનાતન”

બ્રહ્માકાર સૂરતા નવ જોડે, સર્વોત્તમમાં મન જોડે;

માયીક નિષ્ક્રિયાઓને જોડે, સમદર્શિ બની જાયે. સનાતન”

મન બુદ્ધિથી તે ન્યારો, સદાયે સાન્નતથી રહેતો,
 પાપ પુન્ય ક્ષીર નવ લેતો, સમદર્શિં બની જાએ. સનાતન૦
 જ્ઞાનનો ઉદય થઇ જતાં અભિમાન અવિદ્યા નાસે,
 હૃદય ત્રિવેક પ્રગટાતાં સમદર્શિં બની જાએ. સનાતન૦
 હાની કે લાભ નહિ જોને, દરિદ્રતા નહિ તેને,
 સદા અમૃત રૂસ પીતો, સમદર્શિં બની જાએ. સનાતન૦
 ઘટ ઘટ ગોવિંદ જોતો, અદ્વૈત ભાવ પ્રગટ થાયે;
 બેદાબેદ દુર થે જતાં, સમદર્શિં બની જાએ. સનાતન૦
 કહે પ્રેમી આત્મનો પ્યારો, કૃષ્ણ, કૃષ્ણ, કૃષ્ણ કહેતાં,
 જગત જંગલ સમ જોતો, સમદર્શિં બની જાએ. સનાતન૦

સાખી

જંગલ સમ જગ દેખતાં, ધરે મન વૈરાગ્ય,
 પાનખર ઝડતુ સમજતાં, તેનાં ઉધડયાં ભાગ્ય. ૧
 ભાગ્ય ઉધડે પણ મહીં, કૃષ્ણ સ્વયં દેખાય,
 અમૃત પાન કરતો સદા, માયાથી તરી જાય. ૨
 સૂર્ય, જેમ સ્વપ્ન મહીં, જુએ નહિ અધકાર,
 અમૃત પીતાં મૃત્યુની. બીક ન રહે લગાર. ૩
 કાળ બિચારો શું કરે, જ્યાં બન્યો કાળનો કાળ;
 પ્રેમી આત્માનો પ્રભુ કહે, ટળી જાય જંગલ. ૪

(મારગ ન્યારો છે મોક્ષનો રે-એ રાગ)

અભિમાન, અવિદ્યા ટળે નહિ રે,
 ત્યાં મુખી, અગાની અથકાય, હો કાલ. અભિમાન.

રાસભ, આજોડે નિત્ય રાખમાં રે, ભલુત લમાવે આખા અંજ, હો લાલ.	અભિમાન.
જુગતે, ઝટા વધારે વડણે રે, પવનથી પળમાં પડી તે જાય, હો લાલ.	અભિમાન.
પહેલવાન, ડંડવત ધણી પીલતા રે, ધરી ધરી કાયાનું ગુમાન, હો લાલ.	અભિમાન.
છંદ્રિ છેદન કરે બહુ કાતડા રે, લિંગે કડી પહેરે શું થાય, હો લાલ.	અભિમાન.
ખાખી ખની ખટરસ ત્યાગતો રે, તો પણ કોધ તણો નહિ પાર, હો લાલ.	અભિમાન.
ખટરસ ખાઈ સાધુ ખુશી થતા રે, પુરણ કામાગ્નિથી પીડાય હો લાલ.	અભિમાન.
રામ રામ મુખે નિતે બોલતો રે, દેહાખ્યાસ છુટયા વિના સૌ સુન્ય, હો લાલ.	અભિમાન.
વાંચે વેદ વિશ્વ કરી મહીરે, તો પણ જડે નહિ તેનો ભેદ, હો લાલ.	અભિમાન.
આશ્રમ અનેક ધરે શું થાય છે રે, આચરણ સુધર્યા વિના સૌ ભૂલ, હો લાલ.	અભિમાન.
કવી થે કૌતક લખતો તું ધણું રે, સમજી શબ્દ શબ્દનો સાર, હો લાલ.	અભિમાન.
પુરણ ઋષિરાય પ્રતાપથી રે, સકરા હૃદય આનંદ અપાર, હો લાલ.	અભિમાન.

વિદ્યાવિનયસંપન્ને બ્રાહ્મણે ગવિ હસ્તિનિ ।

શુનિ ચૈવ શ્વપાકે ચ પંડિતાઃ સમદર્શિનઃ ॥૧૮૥॥

વિદ્યા તથા વિનયવાળો બ્રાહ્મણ, ગાય, હાથી, શ્વપાક અને ચાંડળ એ સર્વને જ્ઞાનીઓ સમદ્રષ્ટિથી જુએ છે.

શ્રી ભગવાન કહે— સંગીતાર્થ

મરાઠી આલની સાખી

માતા અનેલો આત્મનિષ્ઠ નર, સર્વ આત્મભાવે જોતો,
બ્રાહ્મણ ગાય શ્વપાક ચાંડાલમાં, બ્રહ્મસ્વરૂપ નિરખતો,
ભેદ ભાવ નવ માને, સ્વસ્વ રૂપે જાણે. ... .. ભેદ

(જાકે શીરપે સરજનહાર, ઓઠ નરકરી ક્યું ડરે-એ રામ.)

જાકુ હુવા, બ્રહ્મજ્ઞાન, ઓઠ નર, નજી તરે રે;
આત્મજ્ઞાન વીનાના નર તે, બટકાધને મરે રે. જાકુ.
કીરી, ^૧કુંજર, ^૨કુંતલ, કાગમાં, ઉવનચર, ^૪લંબકરણ કે વાધમાં,
^૫વરાહ, ^૬વાતાયું, ^૭કલાધરમાં, બ્રહ્મ સદા નિરખી ફરે રે. જાકુ.
હિંદુ, મુસ્લીમ, ખ્રિસ્તી, પાર્સિમાં, પુત્ર, પત્નિ કે બેન ભાઈમાં,
આત્મજ, પાપી કે, વિપ્ર, નાઈમાં, આત્મભાવ મનમાં ધરે રે. જાકુ.
મંગા જીમના પ્રયાગ નાહે, કાશી, કેદાર, હરદાર સિધાયે,
તિરથ ફરે અનેકો સદાયે, મોહ તેનો નવ કરે રે. જાકુ.
જ્ઞાનગંગામાં નિતનિત નાહે, કૃષ્ણ, કૃષ્ણ, કૃષ્ણ દેખાએ,
દૈતાદૈત છુટી જાએ, દુઃખ સધળાં દુર રહે રે જાકુ.

૧ હાથી, ૨ થોડો, ૩ વાંદગો, ૪ ગધેડો, ૫ જીર, ૬ હરણ, ૭ મોર.

ચૈતન, એક નિરખે જળ સ્થળમાં, ઉત્પન્ન, લય જોતો માયામાં;
અનેકા રંગ જેમ થાય વાદળમાં, તેવું સમજી ન્યારો રહે રે. જાકુ.
પ્રેમી આત્માનો, કહે પ્યારો, તેનો થાય સફળ જન્મારો,
શીવોહં, શીવોહં થઈ રમનારો, કાળ કર્મથી નવ ડરે રે. જાકુ.

સાખી

જગતને દેખે નહિ, સ્વપ્ને, ન રહે રાગ,
બેઠ બાવ તૂટી જતાં પ્રગટ થાય વૈરાગ. ૧
વૈરાગ પ્રગટે પલકમાં, અમરજ્યોતિ ઝાળખાય,
ઘટ પટ, મઠને સમજતાં, સ્વસ્વરૂપ દેખાય, ૨

(કોઇ મને કૃષ્ણ બતાવો રે એ રાગ)

જોઇ લેને પુરણુ શ્રદ્ધ રે, કાયાગદમાં,
હાં રે, કાયાગદમાં, હાં રે, દેહનગરમાં... .. જોઇ.
સકળ સૃષ્ટિમાં વ્યાપી રહ્યો છે,

ઝાડ પહોડ પવનમાં રે, કાયાગદમાં. જોઇ.

આવ અનાદી એક હરી છે,

ચૈતન રૂપે સખનમાં રે, કાયાગદમાં. જોઇ.

પંચ ભૂતનાં પુતળાં સૌ જાણો,

એકોહં બહુ સ્યામ અક્ષરમારે, કાયાગદમાં. જોઇ.

અક્ષર, અચળ, સાક્ષી રૂપે છે,

ઉત્પત્તિ લય છે ક્ષરમાં રે, કાયાગદમાં. જોઇ.

નિર્લેપ, નિર્ગુણ, નિષ્કામી શામ છે,

ન દહતો તે પાવકમાં રે, કાયાગદમાં. જોઇ.

સકળ જગતથી ન્યારો છે નટવર,
 છેદાય નકિ સઃસ્ત્રનમાં રે, કાયાગદમાં. જોઈ.
 કાદી અક્ષાંડો ઉત્પન્ન, લય કરતો,
 તોય સદા રહે આનંદમાં, કાયાગદમાં. જોઈ.
 આનંદ સ્વભાવે સત્ય રૂપ સમરો,
 સકરાદાસ, હૃદયમાં રે, કાયાગદમાં. જોઈ.

સાખી

સતરૂપ સમરણ કરો, નિત નિત હૃદય મોહર.
 કાળી નાગ પર નાચી રહ્યો, નટવર પળપળ વાર. ૧
 વેણું નાદ કરતો સદા, મોરલીધર મોરાર,
 ધટ, પટ, નટવર નિરખતાં, થઈ જાય તદાકાર. ૨

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः ।

निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद्ब्रह्मणि ते स्थिताः॥૧૯॥

જેઓનું મન સમતાવાળું થયું છે તેઓએ આ સંસારમાં સર્વ જીતી લીધું છે, સમતાવાળું બ્રહ્મ કંઈ પણ દોષ વિનાનું છે માટે એવા જ્ઞાનીઓ બ્રહ્મમાં રહેલા છે.

શ્રી ભગવાન કહે— સંગીતાર્થ

સમત્વમાં સ્થિત થયું છે મન જેનું તે જન્મમરણને તરે છે,
 બ્રહ્મદોષ રહિત સ્થિત હોવાથી, બ્રહ્મમાં સ્થિત બને છે.
 બ્રહ્મનાદમાં નાચે, અભ્યામાં નવ રાચે ... .. બ્રહ્મ

મજલિસ

સમદ્રષ્ટિ સદા કરતાં, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે.
 નિરંતર આત્મ નિરખતાં, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે,
 બલે ગ્રહસ્થાશ્રમમાં રેતો, ઇંદિને દંડ નવ દેતો;
 વાસના રહીત થૈ કરતો, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

અનુભવ અકર્તાનું લેતો, સદા વહેવારમાં રમતો;
 અગ્નિ ત્યાગ તે કરતો, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

પંચબુત સર્વમાં રહેતાં, સોકાથી નવ દેખાયે;
 ઝાની તેમ નવ ઓળખાતાં, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

પવનથી પાણીના તોરંગ, ધણી ઉછળતા લાગે;
 દેહી છતાં વિદેહ બનતાં, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

શરીરધારી હોવા છતાં, માયાનો અભાવ કરતો;
 અર્જુન ૩૫ ઓળખાતાં; અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

બલે જંગલમાં બમતો, બલે તે તાજ શીર ધરતો;
 સ્વયં સાક્ષાત્કાર રહે તો અદ્વૈતે બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

કહે પ્રેમી આત્મનો પ્યારો, ચરાચર મુને સમજતાં;
 સદા અમૃત રસ પીતો, અદ્વૈત બ્રહ્મ બની જાયે. સમ૦

સાખી

જગતમાં રમતો સદા; જગથી ન્યારો તેહ;
 બની જગતનો આત્મા, દેહી છતાં બને વિદેહ. ૧

અભય સ્વરૂપ ઓળખી અભય બની જાય;
 સોહં સોહં સમજતાં, આપે સોહં માય. ૨

૧

સો બ્રહ્મનાદ ગાળે, સો બ્રહ્મનાદ ગાળે;
 રૂડો રાસ રચ્યો છે બ્રહ્માડમાં. સો૦
 અનેક રૂપે ખેલીએ, અનંતકોટી ખંડમાં,
 દાનવ, માનવ કીટ, બ્રહ્મા પતંગમાં. સો૦
 સ્વયં સ્વરૂપ મારી રમત, છે બ્રહ્મમાં;
 ચૈતન વીના ન હમે આવીએ નજરમાં. સો૦
 જુદા જુદા ઘાટ રૂપે વસું ચાદ લોકમાં;
 તત્ત્વદર્શિ તે સમજે, આત્મ સ્વરૂપમાં. સો૦
 નિમ્નનંદથી રમીએ હમે આનંદમાં,
 સત સ્વરૂપ વીના, રહીએ હમે શુન્યમાં. સો૦

૨

સોહં બ્રહ્મને જાણો, મારા સંતોભાઈ, સોહં બ્રહ્મને જાણો રે-હે જ.
 અણુ અણુમાં સમાણો, મારા સંતોભાઈ સોહં
 દૈત કુળમાં પ્રહલ્લાદે ઝોળખ્યો, બ્રહ્મ સધળે માન્યો રે-હે જ.
 ઘટઘટ તો રામ રમત હય, હિરણ્યકંસ શું વખાણ્યો,

મારા સંતોભાઈ સોહં બ્રહ્મને જાણો.

દૈત કહે આ સ્થંભમાં ન દેખું, ક્યાં એ તુજ અવિનાશી રે-હે જ.
 સ્થંભ માંડીથી પ્રગટ થયારે ભાઈ, નરસિંહ રૂપે વખાણો, મારાં
 બહાર-બીતર ઝોહી રમત હય, બ્રહ્મ બ્રહ્મણા નાખો ભાગી રે-હે જ.
 સંસાર આખો સોહીમાં સમત હૈ, જ્ઞાનથી નવ રહે છાનો, મારાં
 જ્ઞાન અધિક રાખો ઘટ બીતર, શોધે નહિ નહિ સમજાવે રે-હે જ.
 સંકરદાસ મૃગ પાસે કસ્તુરી, સુરતા વીના ભટકાણો, મારા સંતો૦

ન પ્રહૃષ્યેસ્ત્રિયંપ્રાપ્યનોદ્વિજેસ્પ્રાપ્યચાપ્રિયમ્ ॥

સ્થિરબુદ્ધિરસંમૂઢોબ્રહ્મવિદ્બ્રહ્મણિસ્થિતઃ ॥૨૦॥

ઠાલી વસ્તુ મળવાથી જેને હર્ષ થતો નથી તેમજ
અણુગમતી વસ્તુથી જેને શોક નથી, જેની બુદ્ધિ સ્થિર છે,
જેણે મોહનો નાશ કર્યો છે એવો બ્રહ્મજ્ઞાની બ્રહ્મમાંજ
રહેલો છે.

શ્રી ભગવાન કહે છે— સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

અજ્ઞાન જેનું નષ્ટ થાય તેની, બુદ્ધિ સ્થિર થઈ જાય,
તેવા સ્થિત પ્રજા પુરૂષને વિસમભાવ કોઈ કાલે નવ થાય;
સુખ દુઃખ સમ જાણે, વિદ્વેષ નવ આણે. ... .. સુખં

ગીતી

મૃગજળના પુરથી, કદી પર્વતો તણાઈ નવ જાય,
પ્રિય અપ્રિય થવાથી. સમદષ્ટિવાળાનું હૃદય ન દુભાય.

સાખી

હૃદયમાં આનંદ સદા, નવ નવો ઉત્પન્ન થાય;
હાની લાભ થતાં કદી, મનમાં નવ પરતાય. ૧
તે પુરૂષ સમદર્શિ છે, સમજ કુન્તી કુમાર;
તેવો બની ધનુર્ધર, યુદ્ધ કરવા થા તૈયાર. ૨
જય પરાજય ગણ્યા વીના, પાપીયોને સંહાર;
સનાતન ધર્મ પાળતાં, શોક મોહ નવ થનાર. ૩

(૩૬)

કરજ બળવતાં તાહરો, ક્ષત્રિધર્મ સિદ્ધ થાય;
ધર્મ રક્ષા કરવા થકી, ધર્મિ પુરો બની જાય. ૪

બ્રાહ્મસ્પર્શેષ્વસક્તાત્માર્વિંદત્યાત્મ નિયત્સુખમ્ ।

સ બ્રહ્મયોગયુક્તાત્મા સુખમક્ષયમશ્નુતે ॥૨૧॥

બહારની વસ્તુઓ ઉપર જેને મમતા નથી તેને પોતાના આત્મામાં સુખ જે મળે છે તે અક્ષય સુખને યોગવડે પોતાના આત્માને એક કરનારો ભોગવે છે.

શ્રી ભગવાન કહે છે— સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

જે પુરૂષનું બાહ્ય વિષયોમાં, મન કદી નવ જણાય,
તે જ્ઞાનીને આત્માનંદ પ્રગટ થાયે, વેદ જેના ગુણ ગાય;
ભેદ સહુ જડે, અક્ષય સુખ મલે. ... ... ભેદ૦

(દેખારે દેખી તમે મત કરો ભાધરે-એ રાગ)

જ્ઞાન સાગરમાં નિત નિત નાતાં રે, આપે બની જાય અવિકારી,
અમૃતરસ, તે તો પ્રેમથી પીતા ભાધ રે, અદ્વૈત ભાવને વધારી. જ્ઞા.
વિષયો સેવન કરતા સદાયે રે, વિષયોથી રેતા નિત નિત ઉદાસી,
આત્મસ્વરૂપ વીના બીજું નવ નિરખે રે, દ્વૈતાદ્વૈતને નાંખે ટાળી. જ્ઞા.
ચંદ્ર વિકાશી કેમળપત્ર કેઈ ભાધરે, ચક્રોર ભોજન કરતા સદાકારી,
તે શું રેતી ખાધ ખુશી થશે પ્યારા, કેમ આત્મજ્ઞાની બને વિકારી. જ્ઞા.
સ્વસ્વરૂપ વીના બીજું નવ દેખતારે, આત્મા સો પરમાત્મા જોતા ભારી,
લોકહીતાર્થે કર્મો કરતા ભાધ રે, દુઃખીયાંની સેવા કરતા સારી. જ્ઞા.

પ્રેમી આત્માનો ખારો પ્રેમ કરી બોલીયારે, પળમાં ખુલ્લી થાય મોક્ષખારી,
સ્વધર્મ સાચવે પોતે પોતાનો રે, ધર્મરૂપ અને ધર્મચારી. અહા.

સાખી

અહા સાગરમાં ઝીલતાં, પ્રીતે કરતા પાન,
આત્મ સ્વરૂપને ઝોળખી, અને આત્મ સમાન. ૧

લોકહીતાર્થે કર્મો સહુ, કરતા સદાકાળ;
સેવા ધર્મ સાચવી, દુઃખીની લે સંભાળ. ૨

તેવા પુરૂષ વસતા સદા, અહરથાશ્રમ મોઝર;
નિર્લેપ નિશ્ચલુ તે બની, તરી જાય સંસાર. ૩

૧

અહા સાગર સખજ બર્યો, નહાતાં કેમ કરે વાર,
અમૃત રસ પાછ લે, પ્રેમ કરી લગાર. ૧

તણાએ કેમ માયા પાસમાં, મુરખા મનમાં વિચાર,
રાગદ્વેષ મેલી વેગળા, ઝીલ અહા ધાર. ૨

અહાનંદ મમ થઇ, મહાલ વારમવાર,
માયા શું કરે બાપડી, થાસે સાક્ષાન્કાર, ૩

શાણા આ શબ્દને સમજી, જાણુ જાણુતહાર,
જાણુતહાર તુંમાં વસે, લઈ ઉપાધી અપ્પાર, ૪

ઉપાધી તારી અલગ કરી, સમજને ચુમાર,
બાર લે કેમ શીર ઉપરે, તેમાં કાઢે નહિ સાર. ૫

માર તાર સર્વે મેલીને, થઇ જને તૈયાર,
સ્વસ્વરૂપ અહા સાગર, તેનો સમજશે સાર. ૬

સાર સમજે સર્વે જશે, જન્મતની મોહે જળ,
 આવલા અંથી દુટશે, થઈ જઈશ એકાકાર. ૭
 પામલ બની પ્યારા પ્રેમમાં, સ્વયં તું રમનાર,
 સાક્ષી રૂપ રહ્યો સર્વમાં, આપે બોલણુ હાર. ૮
 બોલણુહાર બીજો નથી, જ્ઞાનથી તું વિચાર,
 ઉપાધી આ છે માયા તણી, તું તો સરજનહાર. ૯
 કર્તા અકર્તા તુજ છે, પરબ્રહ્મ કીરતાર,
 શકરાદાસ, ગાથા ગાઈને આનંદ પામે અપાર. ૧૦

સાખી

આનંદ આનંદ ઉદભવે, આનંદ અપરંપાર,
 આનંદની મુર્તિ બને, બય ન રહે લગાર. ૧
 બય બવાટવી તણો દુર થાય તતકાળ,
 સત સાહેબને મળે, છુટી જાય જંગળ. ૨

ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते ।

आद्यंतवंतः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः ॥२२॥

બહારના સંબંધથી જે સુખ ઉત્પન્ન થાય છે તે સુખ
 દુઃખતું સુખ છે કારણ કે તે ઉત્પન્ન થાય છે અને નાશ
 પામે છે માટે હે કુંતાના પુત્ર ! જ્ઞાની તેમાં આસક્ત થતો નથી.
શ્રી ભગવાન કહે- સંગીતાર્થ

મરાઠી આલ્મની સાખી

હે અર્જુન ઇન્દ્રિયોના ભોગ વિલાસને, દુઃખરૂપ જે માને છે.
 પળપળ ઉત્પન્ન નાશ થતા માની, સાચો જ્ઞાની બને છે.
 તેમાં નવ લેપાય, રહે ન્યારો સદાય, ... તેમાં.

(કેમ નાખી દેવાય ઉપાડી ગાંઠડી વેઠની-એ રાગ.)

આત્મજ્ઞાન વીનાં વિષયો માંહી તણાય છે,   આત્મ૦
હારે તે તો ગર્ભવાસમાં ગોથાં ખાય છે રે.
મૃગજળની પાછળ હરણાં જેમ દોડે,
હારે તે તો અથડાઈ અથડાઈ દુઃખી થાય છે રે.   આત્મ૦
ક્ષણભર સુખ માટે વિષયો ભોગવે,
હારે તે તો પુણ્ડ્રી રીતે પાપીયા પિડાય છે રે.   આત્મ૦
પૂરા લંપટ બની પર નારી સંગે,
હારે તે તો આંધળા બની ફસાય છે રે.   આત્મ૦
ઝેર જેવા વિષયોને, અમૃત સમ માની,
હારે તે તો વિષ કેરૂં પાન કરતા જાય છે.   આત્મ૦
ગળ ખાવાને મીન જાય પુરા પ્રેમથી,
હારે તેમાં પ્રાણુની આહુતી દેવાય છે.   આત્મ૦
પ્રેમી આત્મનો પ્યારો કહે તે અભાગીયા,
હારે તે તો જમ કરા હાથે છુંદાય છે રે.   આત્મ૦

કુહો

આતમ જ્ઞાની બન્યા વીના, વિષયો નવ તમય,
એવા અભાગી નર સહુ પુરણ દુઃખી થાય.

ઐપાધ

વિષયોમાં સુખ જાણી સદા રમતા, જીવન નષ્ટ કરી જગમાં ભમતા;
વિષયભોગને સુખ સમ માને, તે અધર્મિ આત્મજ્ઞાન ન જાણે.
એવા અવિચારી મુરખજન જેહ, *ઉલુક જેવા દુનીયામાં તેહ;

રતિ વિલાસમાં સદાયે ફસાએ, મનુષ્યાજનન નિર્થક વહી જાએ.
લક્ષ્યોરાસીમાં સદા અથડાએ, માતા ઉદર ઊધા માથે લટકાએ;
વિષય રૂપ કદાવ માંહી પડતો, મેડક સમ તે જાય માંહી ગળતો.
પાંકુ રોગી ઘણો પુષ્ટ જણાય, પણ તે પતન થવા કરો છે ઉપાય;
મુરખજન સદા વિષયોમાં ભમતા, હરી કથા કિર્તન ભક્તિ નવ કરતા.
એકે મારગ સુજતો નહિ પારથ, મનુષ્યાજનનનો સુધરે નહિ સ્વારથ.

ફુલો

માનવજીવન નષ્ટ કરે, ભજે નહિ ભગવાન,
આત્મ સ્વરૂપ ભૂલીને, બની જાય હેવાન....સીયાવર.

એવા અધર્મિ જન સહુ, મને ન જાણે લગાર,
લલનામાં લપટાદને, અજે ખોયે અવતાર....સીયાવર.

ઓપાધ

એવા અધર્મિ વૈરાગ્ય જો જાણે, વિષયોથી વિરક્ત થૈ પૂર્ણાનંદ માણે;
લક્ષ્ય યોરાસી તેની છુટી જાએ, ગર્ભવાસનાં દુઃખડાં દુર થાએ.
હરી કથા કિર્તન ભક્તિરસ આપે, અનેક જનમનાં પાપ સહુ નાસે;
રામકૃષ્ણ રામકૃષ્ણ મુખેથી ગાયે, પળમાંહી સંસારસાગર તરી જાએ.
રામ રાણુંકાર સકળ સમજાએ, કૃષ્ણ સ્વરૂપ સ્વયં ઓળખાએ;
મનુષ્યાજનનનો સ્વારથ સધાયે, પળમાં જગતનો અભાવ થઇ જાએ.
બ્રહ્મજ્ઞાન પુરણ રીતે પ્રકાશે, અમૃત રસ આપોઆપ આપે,
પારથ વીચારજો મન મહીં તારા, સત્ શબ્દ સમજી લેઇ મારા;
અધઃપતન કારણ વિષયભોગ છે, નર્કમાં નાખનારો +ચીઢીઆરો રોગ છે.
જુલે ચુકે તેવા મારગે નવ જાવું, વિરક્તિ વરીને ભક્તિ ભાવમાં ફસાવું;
દુઃખમય ગણી પુણ્ય ત્યાગ કરે છે, સ્વયંસનાતન કૃષ્ણ રૂપમાં મળે છે.

+ ખરજવા જાતીનો એક રોગ

સોરઠો

વિષયોનો કરે ત્યાગ, ત્રિય અત્રિય ગણ્યા વીના,
આનંદ ભોગવે અપાર, કૃષ્ણ સ્વરૂપને પામતાં.

સાધી

- કૃષ્ણ સ્વરૂપને પામતાં, કાયા કદપ થૈ જાય;
સદા કાળ સખમાં રમે, સત સાહેબ ઝોળખાય. ૧
- સત્ જ્ઞાન જાગ્રત થતાં, સનાતન સમજાય;
આપોઆપ આપે રહે, સત્ સ્વરૂપ સદાય. ૨
- સત સાહેબ સતરૂપ છે, તેવો સમજે સાર;
હંસ રૂપ ખની જતાં, હંસ હંસ દેખાય. ૩
- હંસ અભય એક આતમા, અણુ અણુ સાહેબ નુર;
ઘટ ઘટમાં તે દેખતો, સાહેબને હજુર. ૪
- સાહેબ સાહેબ કયા કરો, સાહેબ કા ધર દુર;
રાગ દ્વેષ દુર કરો, સાહેબ છે હજુર. ૫
- આઠે પહોરે પ્રકાસતો, જાણે વીરલા કોષ્ઠ;
જેમ તલમાં તેલ વસે, તેમ સાહેબ લે જોઈ. ૬
- મુખસે સાહેબ સાહેબ કરે, પરનું યુર ચ્હાય;
મોહ શોક ટળ્યા વીના, કયાં સાહેબ ધર જાય. ૭
- વિષય વાત છોડે નહિ, છોડે નહિ અભિમાન,
સાહેબ કયાં પુજને મજે, સમજ્યા વીના ગુર સાન. ૮
- સાનમાં સમજે ગુર તણી, આપોઆપ સમજાય,
સાહેબ સખમે દેખતાં, સાહેબ સ્વરૂપે થાય. ૯
- સાહેબથી જુદો નથી, નહિ સાહેબથી દુર,
આપો આપ સમજતાં, આપો આપ હજુર. ૧૦

શક્રોતીર્હૈવ યઃ સોદુંપ્રાક્શરીર વિમોક્ષણાત્ ।

કામક્રોધોદ્ભવંવેગંસયુક્તઃ સસુખીનરઃ ॥૨૩॥

આ શરીરમાં મુક્ત થતા પહેલાં કામ તથા ક્રોધથી જે વેગ ઉત્પન્ન થાય છે તે વેગને જે સહન કરી શકે છે તેજ યોગી અને સુખી બન્યો.

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

મૃત્યુ થયા પહેલાં કામ ક્રોધના વેગ જે સહન કરે છે;
એવો સમર્થ પુરૂષ યોગી બનીને, પુરણ સુખી બને છે;
પૂર્ણાનંદરસ પાય, બ્રહ્મ સાગરમાં ન્હાય.....પૂર્ણી

ગજલ

અર્હોમ્ ૩૫ ઓળખતાં આત્મ ૩૫ે સ્વયં થાયે
તદાત્મામય બની જતાં આત્મ ૩૫ે સ્વયં થાયે;
અંતરમાં આત્મ સુખનો લાભ નિત નિત નવો લેતો,
ત્રિપુટીને લુલી જતાં, આત્મ ૩૫ે સ્વયં થાયે. અર્હોમ્.
*ત્રિપુટીથી રહી ન્યારો, અહંકારને તણ દેતો,
અમૃતનો અહાર કરતો, આત્મ ૩૫ે સ્વયં થાયે. અર્હોમ્.
જળમાં જળ બળી જતાં તેમાં ભિન્નતા ન દેખાય,
દ્વૈતાદ્વૈત દુર થાતાં, આત્મ ૩૫ે સ્વયં થાયે. અર્હોમ્.
ગગનનો વાયુ રોકાતાં અવાજો બંધ છડી જાયે,
નિજનંદ સુખ અનુભવતાં, આત્મ ૩૫ે સ્વયં થાયે. અર્હોમ્.

* ભોક્તા-ભોજ્ય-ભોજ.

સાક્ષીરૂપે સદા રહેતાં, ક્ષર અક્ષરને સમજે,
ત્રિગુણીથી ન્યારો રહીને આત્મ રૂપે સ્વયં થાયે. અલીંગ.
અભયના પાઠને ભણતો, શાન્તીની સમશેર ધરતો,
શત્રુઓને કતલ કરતો, આત્મ રૂપે સ્વયં થાયે. અલીંગ.
કહે પ્રેમી આત્માનો પ્યારો ભક્તિની યુક્તિ સમજતાં,
ભગમાંહી નહિ પડતાં આત્મરૂપે સ્વયં થાયે. અલીંગ.

સાખી

ભક્તિ કરે ભગવાનની આઠે પહોર હંમેશ,
આપે ભજે, આપે નમે, સમજી પોતાનો દેશ. ૧
સેવા ધર્મ સાચવે, બની જગ આત્માય,
દુઃખી દેહીયો તણી, કરે નિત નિત સહાય. ૨
પ્રેમ ભક્તિ વધારીને, પ્રેમપાત્ર બની જાય,
પ્રગટ પુરુષોત્તમ સમજીને કરતો પ્રગટ સેવાય. ૩
માન મદ મોહ મેલી કરે નિષ્કામભક્તિ અપાર,
દુઃખી નારાયણ સેવતો, પડી ચરણ મોગ્ગર. ૪
ધન્ય સમરણ હરી કથા, કરતો આઠું જન્મ,
સેવા ધર્મ સાચવે, ઓળખીને ધનશામ. ૫
ભક્તિ કરે મુક્તિ મળે, ભક્તોની સમજે રીત,
સ્વાંગ અનેકા ભલે ધરે, ખોટી મનની જીદ. ૬
મુક્તિ^૧ મારગ દુર છે, મુક્તિ નવ મલી જાય,
મુક્ત બને મનથી સદા, તો આપે મુક્ત થાય. ૭

(મારગ ન્યારો છે મોક્ષનોરે-એ રાગ)

મારગ મોઘો છે મુક્તિનો રે,
મનવા મન કરી લે વીચાર હો લાજ મારગ.

ભગવા ધરે ભવસાગર નહિ તરે રે,
 ભટકાશે બ્રહ્મણા માંહી હો લાલ મારગ૦
 યોજે ખામ ખાખી નહિ બને રે,
 ખટપટ મેલ્યા વીના ખચીત હો લાલ મારગ૦
 બ્યાચાર્ય બની અથડાઈ મરે રે,
 બ્યાચરણુ અવળાં ધરીને અર્ગ હો લાલ મારગ૦
 કાન કુંકાવી ફોગટ તું ફરે રે,
 અંતર ધર્યા વીના વૈરાગ હો લાલ મારગ૦
 કંઠી ધરે શું થાયે કંઠમાં રે,
 શુશ્કમ વીના ન આવે સાન હો લાલ મારગ૦
 માળા કર ગ્રહી બેઠો કાષ્ટની રે,
 રામ મેલી રામકી ઉપર ખ્યાન હો લાલ મારગ૦
 મઠધારી મુકે નહિ મુમતા રે,
 હારે ઓલવાય નહિ અંતરદાઝ હો લાલ મારગ૦
 શુર બની ગોવિંદ નવ બતાવતા રે;
 સેવકનો લોભે લૂંટે માલ હો લાલ મારગ૦
 સાનમાં સમજે રૂપિરાય શબ્દથી રે,
 સકરાદાસ, ઉતરે ભવપાર હો લાલ મારગ૦

યોઽન્તઃ સુર્વેઽતરારામસ્તથાંતર્જ્યોતિરેવયઃ ।

સયોગીબ્રહ્મનિર્વાણંબ્રહ્મભૂતોઽધિગચ્છતિ ॥૨૪॥

જે પોના અંતરને વિષે સુખી છે, જે પોતાના અંત-
 રમાંજ આરામ પામી રહ્યો છે અને જેનું હૃદય તેજથી

પ્રકાશિત થઈ રહ્યું છે, તે યોગી અક્ષરપ થઈને અક્ષરપદને પ્રાપ્ત કરે છે.

લભંતે ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः ।

छिन्नद्वैधायतात्मानः सर्व भूतहितेरताः ॥૨૫॥

જેમનાં પાપ નાશ પામી ગયાં છે, જેમણે સુખ દુઃખાદિ દ્વંદ્વની લાગણીઓ ટાળી દીધી છે, જેણે ચોતારું મન વશ કરેલું છે અને જે ભુત માત્રના હિતમાં રહેલા છે એવા ઋષિઓ બ્રહ્મમાં લય પામી જાય છે.

શ્રી ભગવાન કહે છે— સંગીતાર્થ

મશાહી ચાલની સામી

જેના હૃદયમાં સુખ ને આનંદ છે, તે યોગી પુરો બને છે, અહોનો પ્રકાશ પુણ્ય ચિત્તામાં આત્મ સ્વરૂપને મળે છે; રહે નહિ જગતનું બાન, પામે પદ નિર્વાણા. ... રહે૦ પુન્ય પાપ જેનાં નષ્ટ થયાં છે, દ્વૈત બાવ નિર્મુળ થઈ જાય, અંતઃકરણ જેણે જીત્યું છે તેને, અહોની પ્રાપ્તિ થાય; અહો નષ્ટ બને, કાળ નવ હણે. ... .. અહો

(વારૂ મારા વીરારે નવ કરીએ સંગ નીચેનોરેજી-એ રાગ)

અનુભવી સાચા રે આત્માનું બવ સમજી શકે રે,
તેનાં લક્ષણુ ખીજો નવ જાણે લગાર. અનુભ
આત્મા કેરાં એધાન રે, આત્મજ્ઞાની ઓળખે રે,
તેનું વર્ણન વાણીથી નવ વરણાય. અનુભ

આત્મ સ્વરૂપ સુખમાં, પરિપુર્ણ જે રહે રે,
 સ્વસ્વરૂપમાં મગ્ન રહે તે તો! સદાય. અનુ૦
 મારા કૃષ્ણ રૂપને રે, પામેલા જે, જે, જનોરે,
 તે તો મારા સાક્ષાત્ અવતાર ગણાય. અનુ૦
 જગતમાં જનમી રે, અધર્મિ, ઉદ્ધારતારે,
 દુઃખીયાં કરાં દુઃખ હરણુ કરતા જાય. અનુ૦
 લોકહિત કાજે રે, ધર્મ કાર્ય કરતા ફરે રે,
 છોકાવે સહુની અધર્મ કરી રે વાટય. અનુ૦
 અહ્યાનંદ સાગરરે, સદા ઉલટે હૃદયમહીરે,
 અહ્યા તોરંગમાં, નિત નિત ઝાલા ખાય. અનુ.
 આનંદના અંકુર રે, રૂંધે રૂંધે પુટતા રે,
 પૂર્ણ પરઅહ્યનો સાક્ષાત્કાર થાય. અનુ.
 પ્રેમી આત્મા કરો રે, પ્રેમે પ્યારો બોલીયા રે,
 તે તો મારા અવ્યક્ત રૂપમાં સમાય. અનુ.

મરાઠી આલની સાખી,

વાણી ન પહોંચે વેદ નવ સમજે, બેદ તે મારો લગાર,
 એવા સ્વરૂપમાં સ્વયં મળી જતાં સ્વસ્વરૂપે થનાર,
 પૂર્ણાનંદ પામે, દુઃખ સઘળાં વામે ... .. પૂર્ણાં

સાખી

મારા જ્ઞાન રૂપી ગીતા, મનન કરી હરખાય,
 માયાથી તરી જતાં, મારા માંહી સમાય.

ગજલ

ગીતામૃત પાન જે કરતો, પુરણાનંદ પામે છે;
 સર્વદેવ આત્મ નિરખતો, પુરણાનંદ પામે છે. ગીતા-

ગીતામૃત પાતાં ને પીતાં, જ્ઞાન જો પ્રકાશ થાયે;	
અવિદ્યા સંસ્કાળ ટળતાં, પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.
ગીતામૃત સાગરમાં નહાતાં, હૃદયના મેલ સહુ નાસે;	
આત્મ સક્ષાત્કાર થાતાં, પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.
લક્ષ્યોરાસીમાં ભમતાં, મનુષ્યાન્મ મળ્યો છે;	
ગીતામૃત હૃદય ભરતાં, પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.
જેનું ચિત્ત ગીતામાં રમતું, પુરો પંડીત કહેવાયે;	
વેદ શાસ્ત્રનો સાર સમજી, પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.
ગીતામૃત, નિતનિત ગાઈ, મસ્ત થઈ સૌને સંભળાવે;	
પ્રેમભક્તિને પીરસતાં, પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.
મુકી સંસારની લાજ, પ્રેમે કુદે ખેલે નાયે;	
ગીતામૃત પ્રિતેથી ગાતાં, પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.
અષ્ટાદસ ધારાઓ ગ્રીથે, સદા સંસારમાં ખેલે;	
નિરણુમુક્ત, સમ રહેતાં પુરણાનંદ પામે છે,	ગીતા.
કહે પ્રેમી આત્માનો પ્યારો, સાંભળજે પ્રેમી આત્માનું;	
ગીતાશુણ્ય ગ્રહણ કરતાં પુરણાનંદ પામે છે.	ગીતા.

સાખી

ગીતાને સમજે સદા ગીતાને દે માન,	
ગીતાશુણ્ય ગ્રહણ કરે, થાય સ્વસ્વરૂપ જ્ઞાન.	૧
જાંચ નિયનો ભેદ ત્યાં રહે નહિ લગાર,	
ગીતા કહે તેમ વર્તાતાં, થાયે આત્માકાર.	૨
નિષ્કામી બની જતાં લાગે નહિ કંઈ વાર,	
આત્મ પરમાત્મ ઓળખે ખુલે મોક્ષનાં દ્વાર.	૩

(૫૧)

અક્ષર અરમ હુકમે, પળમાંહિ બની જમ,
પુરુષોત્તમ નારાયણ આપોઆપ ઝોળખામ. ૪
આપોઆપ આપે રહે, સુંદીર શામ,
ઘટઘટ રમત રમી રહ્યો, પોતે પુરણકામ. ૫

મનહર

પુરણ હાથાનંદમાં, નિત નિત રમે પોતે;
આત્મા સુખોમાંહી સદા, કુબકીયો મારે છે. ૧
તેનાં સ્થિર ચિત્ત થતાં, આત્મરૂપ બની જાયે;
આત્મ પ્રકાસમાં સર્વે, વિશ્વને તે જુએ છે. ૨
દેહધારી દુહોવા છતાં, વિદેહી તે આપે બને;
આશા, તૃષ્ણા છૂટી જતાં, પુણ્યનંદ મળે છે, ૩
તેજ ખરેખરા અત્યુત્તમ, અવિનાશી પદ;
નિરવાણ કરા અધિકારી આપે થાયે છે. ૪
મહર્ષિ, બ્રહ્મર્ષિ, મોટા જે જે સુખોમાંહી રમે.
તે તે સુખો સદા, આત્મજ્ઞાનીયો ભોગવે છે. ૫
નિઃસંદેહ સમજી લે, અનુન તું મન માંહી;
આત્મજ્ઞાની બને તે, સંસાર તરી જાયે છે. ૬

સાખી

તરી જાય સંસારને, આત્મ સાક્ષાત્કાર થાય;
તંત્રમાં વશ નિરખતાં, ઓતપ્રેત બની જાય. ૧
ઓત પ્રેત દેખે આત્મા, જગત જુહું. જણાય;
સંત, રવરૂપને ઝોળખી, આપોઆપ સમજાય. ૨

કામક્રોધવિયુક્તાનાંયતોનાંયતચેતસામ્ ।

અભિતોબ્રહ્મનિર્વાણંવર્તતેવિદિતાત્મનામ્ ॥૨૬॥

જેઓએ કામ તથા ક્રોધથી મુક્ત થઈ પોતાનું ચિત્ત વશ કરેલું છે અને જેઓએ પોતાના આત્માને ઝોળખ્યો છે એવા ચતિઓ બ્રહ્મનિર્વાણ પાસેજ રહેલા છે.

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

કામ, ક્રોધ, લોભ રહીત થઈને, ચિત્તને સ્વાધીન કરે છે,
આત્મ સ્વરૂપને ઝોળખીને પોતે, છવતાં યોગી બને છે,
દેહાંત થઈ જાય, બ્રહ્મ સ્વરૂપે થાય ... .. દેહાંતઃ

(સીતાપતીતું રટણુ ગ્રેમે-એ રાગ.)

બ્રહ્મ સ્વરૂપમાં મરત બનતાં, કૈવલ્ય પદ થાય છે;
અનાત્મામાં ભિંધતાં, પરબ્રહ્મ રૂપ પાય છે. બ્રહ્મ૦
જગતને નવ દેખતાં, હું પણુને ટાળતા;
સ્વસ્વ રૂપને ઝોળખી, કૈવલ્ય પદ પાય છે. બ્રહ્મ૦
અભાવ પુણું થઈ જતાં, વિષયોની ઈર્ષ્યા તૂટતી;
એકાકી બહુ શામ રહેતાં, કૈવલ્ય પદ પાય છે. બ્રહ્મ૦
આત્મવત્ પોતે બની, આત્મ સ્વરૂપ નિહાળતા;
આત્માનંદમાં નાચતા, કૈવલ્ય પદ પાય છે. બ્રહ્મ૦
દેહમાં રહેવા છતાં, દેહી પોતે બનતા નથી;
વિદેહ મુક્ત થઈ સદા, કૈવલ્ય પદ પાય છે. બ્રહ્મ૦

બ્રહ્મ સ્વરૂપના ભોગીને, બ્રહ્મ સ્વરૂપને પામતા;
ત્રેમી આત્મા પૂર્ણ બી, કેવલ પદ પામ છે. બ્રહ્મ૦

સાખી

ખારો પુરુષોત્તમ બને, દેહમાં રમતો સદાય;
સત્ય વાત તુજને કહું, સાંભળજે નરરાય. ૧
અનાત્મભાવ ટળી જતાં, આત્મસ્વરૂપ ઓળખાય,
અક્ષર અક્ષર દેખતાં, અક્ષર આપે થાય. ૨
શ્વાંગ અનેકો ધરે પણ, અક્ષર નવ દેખાય,
અદ્વૈત જ્ઞાન થયા વીના અક્ષર^૧ દુર જણાય. ૩
અક્ષરમાં ક્ષર રહ્યો અક્ષરરૂપ તું આપ,
આપ સ્વરૂપને ઓળખે, ટળી જાય સંતાપ. ૪

૧

(મારગ ન્યારો છે મોક્ષનોરે-એ. રાગ.)

અક્ષર મારગ છે વેગજોરે, દુગદા* મેઘ્યા વીનાતે દુર, હોલાલ અક્ષર.
ભગવાં રંગે રમાવતી નહિ મજેરે,
હૃદય રંગ્યા વીના સૌ બૂલ હો લાલ. અક્ષર૦
શું થાય મુંડ મૂડે શીખ્ય ધણારે,
ગાડર ધણાં મૂડે ભરવાડ, હો લાલ, અક્ષર૦
ભોગ લેધ જાણ્યો નહિ જાદ્યોરે,
ભોગ ભોગવ્યા ઉપર પ્રિત, હો લાલ. અક્ષર૦
સત્સંગી બન્યો સહેવાસથી રે,
સતનામ જાણ્યા વીના સૌ શુન્ય. હો લાલ. અક્ષર૦

તપ વ્રત કરી તિરથ બહુ ફરે રે,
 તોપણ મેલે ન મનનો મેલ, હો લાલ. અક્ષર ૧
 ફૂડ કપટ ધરી ધરી કાળજે રે,
 ધાલ્યો બકિત કરો ટોંગ, હો લાલ. અક્ષર ૨
 સજા ભરી ભરી બજન આઢરેરે,
 ઢાળા ઢાળા નીચાં નેણુ, હો લાલ. અક્ષર ૩
 મહસ્થાશ્રમી થઇ ધર ત્યાગતો રે,
 ધરી ધરી અંગે ધણો વૈરાગ, હો લાલ. અક્ષર ૪
 સકરાદાસ રૂપિરાય વચનથી રે,
 નિતનિત અલ્પસાગરમાં નાણ, હો લાલ. અક્ષર ૫

સાખી

ઉપરથી ઉજળો બને, મન મેલાં ને હોય,
 અક્ષરાત્મા દીસે નહિ જન્મ એળે ખોય. ૧
 મનુષ્યાજન્મ ધરી સદા જાણે નહિ જુગદીશ,
 આયોઆપ પતન થતાં, નર્કગામી બનીશ. ૨
 માટે મનુષ્યાદેહ મળ્યો, સમર સરજનહાર,
 હરે રામ હરે કૃષ્ણ બોલતાં, તરી જાય સંસાર. ૩

સ્પર્શાન્કૃત્વા બહિર્વાહ્યાંશ્ચક્ષુશ્ચૈવાંતરે મૃવોઃ ।

પ્રાણાપાનો સમૌકૃત્વાનાસામ્યંતરચારિણૌ ॥૨૭॥

યતેન્દ્રિયમનોબુદિર્મુનિર્મોક્ષપરાયણઃ ।

વિગતેષ્ટા ભયક્રોધોયઃ સદા મુક્તૃવ સઃ ॥૨૮॥

બહારની વસ્તુઓને બહારજ રાખીને, આંખને બાંધ-
ત્યાની વચ્ચે રાખીને, અને, તેમને નસકેરામાં બરાબર જાણ-
વાને, ઇંદ્રિયો મન તથા બુદ્ધિને વશ રાખીને અને મોક્ષમાર્ગ
ચિત્ત રાખીને, જે મુનિ ઇચ્છા, લય અને ક્રોધનો ત્યાગ
કરે છે તે સદા મુક્તજ છે.

મગવાન કહે—

સંગીતાથ

મરાઠી આલની સાખી

વૈરાગ્યથી વિષયો સૌ બહાર કાઢીને બચુટીમાં દ્રષ્ટિ સ્થાપે છે.

પ્રાણપાન વાયુને સ્થિર કરી પોતે મન બુદ્ધિ સ્વાધીન કરે છે.

લય ક્રોધ નષ્ટ કરી મુક્ત સદા અને વળી.....લય

ગીતી

ઇંદ્રિયોના વેપારો, મન બુદ્ધિમાં લય કરી નાખે,

મોક્ષપરાયણ થૈને અભય બનીને અમૃતફળ ચાખે.

(જેણે ગીતામૃત પાયા-એ રાગ)

જ્ઞાનંદ, સુખ લેવા, યોગી યોગ કરે છે.

અંતર બહારના વિષયો છોડી, મનના વિકારો હરે છે,

વૈરાગ્ય પૂર્ણ રાખીને પોતે, આશા, તૃષ્ણાને હણે છે.

રાગ દ્વેષ, સરવે દુર મેલી, એકાત્મ ભાવ, ધરે છે.

જળ સ્થળમાં, હરી નિરખી સદાયે, દૈતાદૈતને છોડે છે.

અહાર, વીહાર, સરવે તજીને, કામ, ક્રોધ લય કરે છે.

પુરણ, પુરુષોત્તમ બહુનામી, તેનું ધ્યાન ધરે છે,

છંડા, પીંગલને છોડીને પોતે, સુષુપ્તમાં સ્થિર બને છે.

પ્રાણવાયુ સ્વસ્વરૂપમાં વાળી, લેજાટ એકમાં ફરે છે.

યોગી.

યોગી.

યોગી.

યોગી.

યોગી.

યોગી.

યોગી.

યોગી.

સહજ કમળદળ, શોધી કાઢીને, સુરતા દોરીને સાધે છે, યોગી.
 અનહદ નાદનો સુર સાંભળી, બાળયોગી નિરખે છે. યોગી.
 રણઝણ, રણઝણ, રણઝણ, લાક્ષ્મી ચૈતન્યતા ચમકે છે. યોગી.
 ઓતપ્રોત ચિત્ત ચૈતનમાં કરી, હું ને તું, પછું છોડે છે. યોગી.
 હું ને તું પછું ટળી જતાં એક, આત્મસ્વરૂપે બને છે. યોગી.
 સારાં ખોટાં, નીર ગંગા ખેંચીને, સાગરમાં, જૈ બળે છે. યોગી.
 તે તો જળ કદી અળગાં ન થાયે, આપોઆપમાં રહે છે. યોગી.
 સંસાર રૂપી મનનું ચિત્રપટ, પુણ્યનંદથી, ડુટે છે. યોગી.
 જળ સુકાતાં પ્રતિળીંબ પોતાનું, પોતે પોતામાં મળે છે. યોગી.
 શ્રદ્ધાનંદ, મમ્મ બની જતાં, એકજ દેવ દેખે છે. યોગી.
 ચરીરધારી, તે યોગી હોવા છતાં, શ્રદ્ધા રવરૂપે બને છે. યોગી.
 પ્રેમી આત્માનો, આરો કહે પોતે, મુજ હૃદયમાં દરે છે. યોગી.

સાખી

મુજ હૃદયમાં તે રહે, સાચો મારો ભક્ત;
 દેહધારી હોવા છતાં, ઓળખે નહિ જગત. ૧
 તેવા ભક્ત ભજતા મને, આનંદ પામી અપાર;
 હું તે ભક્તોને ભળું, પ્રેમે પળ પળ વાર. ૨
 બેઠા બેઠા ગાય તો, બિભો બિભો ગાઉ;
 બિભા બિભા ગાય તો, હું દોડ્યો, દોડ્યો જાઉ. ૩
 પુણ્ય મમ્મ થઇ કદી, નાચતા નાચતા ગાય;
 કુદતો કુદતો ભક્તને, પવન નાખું સદાય. ૪
 એવા એકાત્મ રૂપ, આનંદદાતા તેહ;
 તેવા પુરૂષના પુન્યથી, સદાય વર્ષે મેહ. ૫

(૫૭)

પોષણ સર્વેનું કરૂં, ભોજવી વૈકુંઠ ધામં;
 પ્રેમી બકતો પ્રતાપથી, બન્યો હું પુરણકામ. ૬
 તે બકતોને હું બળુ, તે બળતા મને સદાય;
 સત્ય વાત તું સમજજે, પ્રેમે કપિખજ રાય. ૭

૧

(જુના ઘર મળ્યાં જાણી મારા-એ રાગ)

એક દેવ અનાદી, મારા સંતો બાધ, એક દેવ અનાદી રે-હે જી
 શું જાણે મતવાદી, મારા સંતો બાધ, એક
 એકને પુજે એકને નિંદે, પ્રગટ કરે પ્રભુતાદીરે રે-હે જી
 અકાળ પુરૂષની અકળ ગતિ હૈ, જુલા પડ્યા બ્રહ્માદી;
 મારા સંતો બાધ, એક

પેટને કારણ પ્રપંચ બાધે, મીઠે નહિ તૃષ્ણાદી રે-હે જી.

રેચક વચનથી, રાંકને નાખે,

પુરણ રીતે ઉપાધી, મારા સંતોબાધ, એક

કાંસામાંહી કસાવ્યા સૌ જનક, પરડે પંથ ઉપયાદી રે-હે જી.

સકામી થઈ શબ્દથી મારે,

મીઠે ન મનકી માયાદી, મારા સંતોબાધ. એક

આત્મજ્ઞાનથી અળગા રાખી, મુંડે બહુ સેવકાદી રે-હે જી.

શકરાદાસ કહે પ્રગટ પુરૂષથી,

પ્રગટાવે દ્વંષતાદી, મારા સંતોબાધ. એક

(રાગ ઉપરનો)

અકાળ પુરૂષ અવિનાશી, મારા સંતોભાઈ,
અકાળ પુરૂષ અવિનાશી રે-હે જી.

ઘટઘટ રહ્યો પ્રકાશી, મારા સંતોભાઈ, અકાળ.
જામત સ્વપ્ન સુષુપ્તિમાં પોતે, સમ્યક્દાનંદ છે સાક્ષિ રે-હે જી.

તે તત્વને અનુભવથી ઓળખો,
નહિ મથે ગયા કાશી, મારા સંતોભાઈ. અકાળ.
સ્થાવર જંગમ કીટ જાતમાં પુણ્યનંદ રહ્યો વ્યાપી રે-હે જી.

પદ મધે જેમ પુતળાં વરસે,
રાજ રંક રાણી દાસી, મારા સંતોભાઈ. અકાળ.
જામતનું જાણું બાંધીને જેઠો માયાની નાખી ફાંસી રે-હે જી.

શીવપણું છોડી, જીવપણું બંધાણો,
જોય અ આત્મા ઉપાસી, મારા સંતોભાઈ. અકાળ.
આત્મજ્ઞાની બની હૃદયમાં શોધો, ટળે ફેરા ચોરાસી રે-હે જી.

સત સત સકરાદાસ સખ નમે,
*જો મહા વાક્ય તપાસી, મારા સંતોભાઈ. અકાળ.

(રાગ ઉપરનો)

અનેક ઘાટ પરજીવમાં સંતોભાઈ, અનેક ઘાટ પરજીવમાં રે-હે જી.
ઉપજ લય છે પળમાં, સંતોભાઈ અનેક ઘાટ.

શીવ સનકાદીક નારદ સારદ, નવલક્ષ તારા મગનમાં રે-હે છ.

અઢા વિષ્ણુ દેવ દાનવ,

ત્રિગુણ તેની ઉપજમાં, સંતોભાઇ.

અનેક૦

જેમ મહાકાસ નિરલેપ નિગૂણ વ્યાપી રહ્યું અઢાંકમરિ-હે છ.

બાગ બંગલા મંદીર માળીયાં,

ન્યાં જુઓ ત્યાં સખનમાં સંતોભાઇ.

અનેક૦

ચિત્રપટ જેમ નીરખી જુઓ, જાડ પહાડ, વન તેમાં રે,-હે છ.

કીટ પતંગ નર નારી રંક રાજ,

સહુ ઘાટ પટનમાં સંતોભાઇ.

અનેક૦

જોતપ્રોત અઢાંડો તેમાં, વચ્ચ વરસે સુતરનમાં રે-હે છ.

સકરાદાસ નિષકામી છે નટવર,

નિરખો જાનિ હૃદયમાં સંતોભાઇ.

અનેક૦

સાખી

જાની થઈ નિરખો, સદા ઘટઘટ મોજાર;

એક સ્વયં ગ્યાતમા, પોતે સરજનહાર.

૧

રામ રૂપે પોતે બની, માર્યો રાવણરાય;

તેજ કૃષ્ણરૂપે થયા, વેદશાસ્ત્ર ગુણુ ગાય.

૨

ભારતનાં દુઃખ હરે, ધરી ધરી અવતાર;

ચરાચરનો સ્થામ તે, પોતે શ્રી મોરાર.

૩

ભૂજન કરે તેનું સદા, છોડી સહુ જન્મજ;

કૃષ્ણ કૃષ્ણ સમરતાં તરી જાય સંસાર.

૪

મોક્ષારં યજ્ઞતપસાં સર્વલોક મહેશ્વરમ્ ।

સુહૃદંસર્વભૂતાનાંજ્ઞાત્વા માંશાંતિમૃચ્છતિ ॥૨૧॥

યજ્ઞ અને તપનો ભોક્તા, સર્વલોકનો મહાન ઇશ્વર અને સર્વ પ્રાણીઓનો રનેહી એવો મને જાણનાર શાંતિ (સદાકાળનું સુખ) પ્રાપ્ત કરે છે.

શ્રી ભગવાન—

સંગીતાર્થ

મરાઠી ચાલની સાખી

યજ્ઞ, તપનો ભોક્તા માની મને, જગતનો નાથ જાણે છે,
પંચ ભૂતોનો હિતકર્તા સમજે તે, પરમ શાન્તી પામે છે.
સર્વે સમજ એક, જાણે ધરી વિવેક.....સર્વં

(ઇતના હો કરના સ્વામી એ-રાગ)

પૂર્ણ દશાને પામી. બ્રહ્મ થઈ ફરે છે,	
સત્ સ્વરૂપ લે જાણી, બ્રહ્મ થઈ ફરે છે;	
વિષયો દે સહુ ત્યાગી, પૂર્ણ અને વૈરાગી;	
જેને જોયું છે જાગી, બ્રહ્મ થઈ ફરે છે.	પૂર્ણં
જુહું જગત સમજ, તેને રહે ન વગગી;	
આત્મ સ્વરૂપ જાણખી, બ્રહ્મ થઈ ફરે છે.	પૂર્ણં
ઉપાધી સર્વે છોડી, રાગ દ્રેષ નામે તોડી;	
હરી ચરણમાં ચિત્ત જોડી, બ્રહ્મ થઈ ફરે છે.	પૂર્ણં
પ્રેમી આત્મનો કહે પ્યારો, પરબ્રહ્મ તે થનારો;	
કાળ, કર્મથી, થઈ ન્યારો, બ્રહ્મ થઈ ફરે છે.	પૂર્ણં

અર્જુન કહે છે—

(વાંલા ધર્મ સનાતન—એ રામ)

પ્રેમી કૃષ્ણ, પ્રભુ તમે પ્યારા, મારા તાપ સરવે હરીયા; મારા તાપ સરવે હરીયા, પ્રિતે હૃદયકમળમાં ઠરીયા. પ્રેમી०

પ્રેમ બતાવ્યો પુરણ પ્રભુજી, નારાયણ સહુ બાળું; પ્રપંચ, સર્વે દુર થયો હવે, કોને, માફ-વીદાર. પ્રેમી०

યોગ પ્રદર્શીત, કરીયો તેથી, યોગી હું તો બનીયો; આત્મા, પરાત્મા, એકહી યાતા, બ્રહ્મ સકળમાં ગણીયો. પ્રેમી०

કાણુ તમે ને કાણુ હું તો છું, કાણુ, કૌરવને પાંડવ; અનેક રૂપે સર્વે દેખું છું, માયા કરો ટાંડવ. પ્રેમી०

રથ, ઘોડા ને હાથી સારથી, દેશો દેશના રાય; હું, તું, તે સહુ ટળી ગયું પ્રભુ, સર્વે ઉપાધી જણ્યાય. પ્રેમી०

પ્રપંચનું ખરું રૂપ સમજ્યો, આપ કૃપાયે, મોરાર, પ્રેમી આત્માના પ્યારા એકોહું દેખાય બ્રહ્માકાર. પ્રેમી०

અર્જુનની પૂર્ણ દશા જોઇ, શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન વિચાર કરે છે—

(ના વિચારસોરે રડા હૃદીયા મધે રામ—એ રામ)

કૃષ્ણ વિચારતા રે, પારથ થઇ ગયો બ્રહ્માકાર; મુજ સ્વરૂપમાં રે, પૂર્ણ બનીયો એકાકાર. કૃષ્ણ

પ્રસન્નવદન કરી પાર્થને દેખી, હરી હરખાય અપાર; એકાત્મામાં, મમ બન્યો, મહે હાથ નહી હથીયાર. કૃષ્ણ

હસ્તા હસ્તા નર સામું જોતા, શ્રી હરી વારંવાર, યાતા બની ગયો પુરણ સ્વયં સાક્ષી સાક્ષાતકાર. કૃષ્ણ

સ્વયં આત્માનું દર્શન કરતો, બોલે નહિ આપે લગાર,
 યોગનિદ્રામાં પોઢી જશે તો કરશે કાણુ સંહાર. કૃષ્ણ.
 કૌરવોનો સંહાર કરી, ઉતારવો ભૂમીભાર,
 અનેક કાર્ય હણુ અધુરા છે, તે કેમ કરી પડશે પાર. કૃષ્ણ.
 અમૃતરસને પૂર્ણ બરીયો પ્રેમે હૃદય મોઝર,
 સપ્તભુમીકાચે પહોંચી ગયો, બન્યો નિર્ગુણ નિરાકાર. કૃષ્ણ.
 યુક્તિ રચી હું ઉતારી નીચો, બતાવી પુરણ પ્યાર,
 સકરાદાસનો સ્વામી કહે, દેખાય સહુ સંસાર. કૃષ્ણ.

સાખરી

સંસાર સરવે દેખતાં, દેખાય રણ સંગ્રામ,
 કૌરવોને સંહારતાં, પુરણ થાયે કામ. ૧
 કામ અધુરું નવ રહે, એમ કહે સુંદીરશામ,
 અધર્મિયો મરાવીને, જવું છે સ્વધામ. ૨
 જો અર્જુન વિરમી જશે, ઝાલશે નહિ હથીયાર,
 અવતારો હમે ધર્મા, તે નિર્ધક સહુ થનાર. ૩
 એમ વિચારી બોલતા, ઊઠ અર્જુન મમત્રાણ,
 મૂંઢ બની શું શું બકે, કાયર સમ હેવાન. ૪
 સ્વધર્મ કેમ છોડતો, ઢોંગી બની ગમાર,
 ગાન્ડીવ ધનુષ્ય કરમાં ગ્રહી, કૌરવોને સંહાર ૫
 પગ પછાડે પૃથ્વી વિષે ધરી ધરીને રોપ;
 અર્જુન જાગ્રત થે જતાં, પૂર્ણ આગ્યા હોંસ. ૬
 પ્રભુ સામે ઊભો રહી કહે જોડી બે હાથ,
 અજ્ઞાનંદ રસ પીરસી, કેમ લેછ લીધો નાથ. ૭

અર્જુન કહે—

(દિખાદેખી તમે મત કરો ભાધરે—એ રાગ.)

પ્રેમ કરી પૂર્ણાનંદરસ પીતાં રે, પ્રભુ પડાવી લીધો પ્રેમપ્યાલો,
અમૃતધારાથી પ્રેમે ભરેલો પ્યાલો, તે ઢોળાવી દીધો પ્રભુ ઠાલો. પ્રેમ.
વિષયાનંદ વાયુ શાન્ત થતાંમાં રે, અખંડ છૂટતી આત્મધારા,
પ્યાલો ભરભર પ્રેમનો પ્રિતે પીતો, તે લેઇ લીધો છોગાળા. પ્રેમ.
સમશાન જેવું સહુ સૈન્ય નિરખતોરે, તુજ મુજ થકી કંઈ નહિ ન્યાઈ,
નટવર એક ઘટઘટ માંહી દેખતોરે, કેમ ખતાઓ મારું તારું. પ્રેમ.
તું મુજ રૂપ છે, ને હું તુજ રૂપ છું રે, સહુ જગત સ્વયં રૂપ માંહી,
શત્રુ-મિત્ર, પ્રભુ દેખાય નહિ પ્યારા, બ્રહ્માકાર દેખું ન્યાંહી ત્યાંહી. પ્રેમ
અમૃતપીતાં પીતાં ઢોળાવી નાખીયુંરે, પ્રભુ અમૃત પાઓ બીજું પ્યારા,
હૃદયરૂપી ભંડાર ભરી દેજો પ્રિતે, શાન્તી વળી જાય છોગાળા. પ્રેમ.
પ્રેમ કરી પ્રેમી આત્માના પ્યારા પ્રભુ, નૂન્યતા ન રાખો આત્મા મારા,
પ્રેમી માતા ઋશિશુને પયધારા પાતીરે, તેમ હૃદયમાં રેડો જ્ઞાનધારા. પ્રેમ.

સાખી

માટે જેમ સુગમ પડે, તેમ કહો કીરતાર,	
પૂર્ણ યોગ સંભળાવજો, પુનઃ પુનઃ વારંવાર.	૧
*આધનું ચિત્ત પ્રસન્ન રહે પુત્રને પાતાં પય,	
પયધારા પીતાં સદા બની જાય નિર્ભય.	૨
નિર્ભય કરી નાય મને, કરાવો-અમૃત પાન,	
તુજ શરણમાં હું પડયો, પ્રિતેથી ભગવાન.	૩

શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન કહે—

(આંખ વીના અંધારૂં રે—એ રાગ.)

પ્રેમે અમૃત રસ પીજેરે, પ્રેમી પ્યારા, પ્રેમે અમૃત રસ પીજે.
પ્રેમરસ પીતાં પીતાં, આત્માનંદ લેતાં લેતાં,

અર્જુન અભય બની જાજે રે, પ્રેમી૦

પ્રેમપાસે હું બંધાણો, તું ખેંચે તેમ ખેંચાણો,
સારથી બન્યો મુકી લાજેરે. પ્રેમી૦

અહુત સ્નેહ તારો, અમૃત આત્મા જાણ્યો પ્યારો,
શાન્તીથી સદા તું રેજેરે. પ્રેમી૦

સ્નેહ પુરણ કરીયો તેં તો, નવું જ્ઞાન લેતો,
કરીયું છે સફળ સહુ કાજેરે, પ્રેમી૦

તાજ મન શાન્ત થાયે, આત્મ સંયોગ કેવાયે,
છટ્ટા અધ્યાયે સાંભળી લે જે, પ્રેમી૦

પ્રેમી આત્માનો કહે પ્યારો, પારથ આત્મા તું મારો,
ચૌદ ભુવનમાં સરવે ગાજે રે, પ્રેમી૦

સાખી

ઘટ ઘટ ગર્જના કરે, ચૈતન રૂપ સદાય,
તે રૂપે બની જતાં તું મારા માંહી સમાય. ૧

એમ કહી અર્જુનને, પ્રભુ શાન્ત થાય,
હવે પછીનો યોગ તે, છટ્ટામાં કહેવાય. ૨

સાંભળતાં શાન્તી વળે, સન સ્વરૂપની વાત,
પૂર્ણાનંદ પામતાં, બની જાય સાક્ષાત. ૩

અધ્યાયનું રહસ્ય.

સંજય ધૃતરાષ્ટ્રને કહે છે કે પ્રભુ, પરમાત્મા પુરુષોત્તમ પરિચ્છેદ નારાયણ શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર, પૂર્ણપણે અભ્યુનના પ્રેમપાસમાં સપડાઈ જવાથી બહાર નિકળવાની શક્તિજ રહી નહિ. અને પૂર્ણ પ્રેમ-વેષમાં આવી જઈ પ્રેમનુંજ ચિત્તવન કરવા લાગ્યા. એ શ્રી કૃષ્ણ અને અભ્યુન વચ્ચેના રહેલું પુરું વર્ણન વાણીદારાએ થઈ શકે તેમ નહિ હોવાથી બસ આટલું જ કહેવું યોગ્ય છે, અને અભ્યુન પર અત્યંત મોહીત થઈને કહેવા લાગ્યા કે-હે અભ્યુન, હે સખા, હે પ્રેમી, જે જે પ્રકારે, તારા મનને બોધ પ્રિય લાગે, તે તે પ્રકારે હું તને યોગમાર્ગ કહી બતાવીશ. યોગનાં નામો શાં શાં છે, તેના ઉપયોગ કયા કયા છે, અને તેનું આચરણ કરવા માટે કાણ કાણ અધિકારી છે, એવી જે જે બાબતો ઉચિત હશે તે સર્વ હું તને કહી સંબળાવીશ. એવી રીતે શ્રી હરી, શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર મહા-પ્રભુએ જે જે વાતો સંબળાવી તેનું વર્ણન છઠ્ઠા અધ્યાયમાં ૨૫૯ કરી મનને આનંદ પમાડે તેવી રીતે કહેવામાં આવશે.

ઈતિશ્રી જ્ઞાનેશ્વરી ભગવદ્ગીતા આધારે શકરાદાસ રચિત શ્રી સંગીત ગીતામૃત કર્મ સંન્યાસ યોગોનામ પંચમે અધ્યાય.

ॐ सदगुरु विद्यानंद विजयते.

श्री कृष्ण गोविंद हरे मोरारे ।

हे नाथ नारायण वासुदेव ॥

(७७ ले भगवानने जावे जावे-अ राग)

विद्यानंद तणा गुण गाने गाने,
ओवा सहस्रना शर्णु थाते थाते. विद्यानंद०
गीताशास्त्र समजवे ज्ञान ज्ञाने,
अरजुनने कथुं कृष्णे काने काने. विद्यानंद०
गीताभूत रस प्यारा पाने पाने,
शुद्धमन गंगाभा नाणे नाणे. विद्यानंद०
सविद्यदानंदने प्रेमे जणजे जणजे,
यमपास हुटे ते टाणजे टाणजे. विद्यानंद०
तन, मन मोपी शुद्ध कर स्थान स्थाने,
टाणु नव मले अर्चे नाणे नाणे. विद्यानंद०
शुद्धभक्ति ने प्रेमे स्थान स्थाने,
लोकांनी लब्धा जणें शाने शाने विद्यानंद०
सकरादास वयन सत माने माने,
पणमां पडोयां जय निर्जय स्थाने स्थाने. विद्यानंद०

१) क्षत्री मोहनदास प्रभुदास अष्टे पौण अमदावाद.

२) जावसार सोमयंद नारजुदास वासण्णा.

२) जावसार प्रेमयंद न्होलाळ दाणनी पौण अमदावाद.

२) जावसार भाणीदास शकरयंद आरटोडीया रोड ,,

प्रेमीआत्मा : जावसार सकरादास धायाआम वासण्णावाणा

